

11666

338.14

34-25

1931

338.14

8ԱԿՈՎԼԵԿ

3ա. 25

սկ

**ԿՈՒՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ՇԻՆԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ**

ՁԵԿՈՒՅՈՒՄ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ 6-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

12.001

408
ԵՐԵՎԱՆ — 1981 — ՅԵՐԵՎԱՆ

27505-4.3

ՊԵՏՅՐԱՍԻ ՏՊԱՐԱՆ
ԳՐԱՌԵՊ. 6888(Բ)
ՊԱՏՎԵՐ 2144
ՏԻՐԱԺ 6000
ՀՐԱՏ. № 1695

8008-57

1. ՄԵՐ ՅԵՐԿԻՐԸ ԴԱՌՆՈՒՄ Ե ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՍԵՆԱ- ԱՌԱՋԱՎՈՐ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՅԵՐԿԻՐԸ

Ընկերներ, կոլտնտեսական շարժման հիմնական նվաճումները բոլորիդ լավ հայտնի յեն: Նրանց մասին մանրամասնորեն հիշատակված է թեզիսների մեջ:

Ամենահիմնական և թերևս վճռական նշանակու-
թյուն ունեցող նվաճումն այն է, վոր իննը միլիոն
գյուղացիական տնտեսություն իրենց սեփական փոր-
ձով համոզվել են կոլեկտիվ տնտեսության առավելու-
թյունների մեջ: Առնվազն 30 միլիոն չափազանց գյու-
ղացիներ ստուգեցին կոլտնտեսական ուղու չահավետու-
թյունը վոչ թե գրքերում գրված տեսական դատողու-
թյունների հիման վրա, այլ իրենց սեփական փորձով
ստուգեցին և համոզվեցին, վոր կոլեկտիվ տնտեսու-
թյան ուղին չահավետ է և ճիշտ:

Ընկ. ընկ. Լենինը և Ստալինը տասնյակ անգամ-
ներ մատնանշել են, վոր արժեքավոր և իսկական նվա-
ճում պետք է համարել միայն այն, ինչ ստուգված և
ճշտված է միլիոնավորների փորձով, ինչ միլիոններն
արդեն իրենց են համարում:

Իհարկե կոմունիստներն առաջ ել գիտեյին, վոր
խոշոր, հանրայնացված տնտեսությունն ավելի ար-
գյունավետ է, քան մանր, անհատական տնտեսությունը:
Կարելի չէ հարյուրավոր հայտարարություններ բերել
Լենինից այդ մասին: Սակայն այլ բան է, յերբ այդ

մասին գիտեն և համոզված են կոմունիստական կադրերը, և այլ բան է, յերբ համոզվել են իրենց գյուղացիները: Ահա այս տեսակետից, կրկնում ենք, գլխավոր, հիմնական և վճռական նշանակություն ունեցող նվաճումը այն փաստն է, վոր ստանյալ միլիոնավոր գյուղացիներ ստուգել և իրենց սեփական փորձով համոզվել են և յուրացրել այն, ինչ առաջ, տնտեսության տեսական ուսումնասիրությունների հիման վրա գիտեցին միայն հազարավորներն ու տասնյակ հազարավորները:

Հինգ ցուցանիշներով կարելի յե ընդհանուր առմամբ բնորոշել կոլտնտեսությունների նվաճումները և այն ուղին, վորով նրանք անցել են վերջին ժամանակները:

Առաջին ցուցանիշ: Յեթն վերջներ 1928, 1929, 1930 թվերը և 1931 թվի դարունը և այդ չորս տարիներում կոլտնտեսությունների մեջ միացած գյուղացիական տնտեսությունների թիվը, կստանանք հետևյալ պատկերը. — 1928 թվին ընդգրկված էին 400 հազար տնտեսություն, 1929 թվին — մեկ միլիոն, 1930 թվին — վեց միլիոն և 1931 թվի մարտի սկզբներին — իննը միլիոնից ավելի տնտեսություններ:

Ահա, ընկերներ, թվերի առաջին շարքը: Նրանք ցույց են տալիս, թե ինչպես և անում այն գյուղացիների թիվը, վորոնք համոզվում են կոլտնտեսության առավելությունների մեջ:

Յերկրորդ ցուցանիշ: Յեթն վերջներ նույն տարիների կոլտնտեսական ցանքերը, կստանանք հետևյալ

• 1928 թվին կոլտնտեսությունների ցանքերը և էլին 2 միլիոն հեկտար, 1929 թվին — վեց և իլիոն հեկտար, 1930 թվին — ջատատուն յերեք հեկտար, իսկ 1931 թվին սլանով նախատեսված 65 միլիոն հեկտար:

Երրորդ ցուցանիշ: 1930 թվի ընթացքում կոլտնտեսությունների մեջ միացած ամբողջ գյուղացիական յն իր յեկամուսն ավելացրել և առնվազն մեկ և նոսմ: կոլտնտեսականներն այդ ձևը են բերել նվ այն բանի, վոր ձին (լծկանը) ողտագործել են կես — յերկու անգամ ավելի լավ, քան այդ արել ատական տնտեսատերը, վոր կոլտնտեսականները ության մեջ մացրել են ագրոտեխնիկական բարեններ, մի բան, վոր ինչպես կանոն, անմատչելի նր տնտեսատերերին (սկսած հողակտորների միջոցը ջանդելուց և վերջացրած հողի ամբողջ վները լավորակ սերմերով ցանկելով) և այս բոլոման վրա կարողացել են իրենց բերքատվություն հատականի համեմատությունը, բարձրացնել 5 տոկոսով:

Երրորդ ցուցանիշ: Ձեղանից նրանք, վորոնք ներին խորհուրդների անցյալ համագումարին, հին, թե ինչպես ընկ. կրժիթանովակին, վորպես երկրի խոշորագույն նվաճում, ցուցադրեց այն նակ գոյություն ունեցող Շեվչենկոյի անվան մեքենա — արակտորային կայանը: Այն ժամանակ արտելի վրա վորպես մի պայծառ աստղ առկայեց կայանը: Մենք այժմ, դժբախտաբար, անկանք գոյություն ունեցող կայանները ցուցադրել իսի երկտրական ջարտեղի վրա, վորովհետև

1200 կայանները մեկ քարտեզի վրա ցույց տալու համար փորձերը չեն հաջողվում, քանի վոր քարտեզը ստացվում է համապատասխան էլեկտրական լիցքով։ Այն ժամանակվա մեկ կայանի փոխարին զարնան աշխատում էին 159 մեքենա-տորային կայաններ, բացի ունեցած մեքենա-տորային կայաններից, վորոնք վարելու էին յերկու միլիոն տար տարածություն։

Այս տարվա զարնանը կազմակերպված մեքենա-տորային կայաններ, վորոնք արդեն մանադրեր են կնքել 17 միլիոն հեկտար տարածություն վարելու համար։ Այս տարվա վերջին մեքենա-տորային կայանների թիվը հասնելու յ 1400-ի։ կազմակերպվածն ապահովված է։

Ահա, ընկերներ, չորրորդ փաստը, վորը տալիս, թե ինչ ճանապարհով է ինչ չափով խոչընդոտվում չոր տեխնիկայի հիմք է ստեղծվում խոչընդոտվողների համար։

Հիմնական ցուցանիշ։ Իրենց մասսայական գաղման հենց առաջին տարում կոլտնտեսությունում միլիոն անհատական զուգային արտադրում էին կուլտուրա մեկ և կես անգամ ավելի, քան կալվածատերերը։ 1926—27 թ.։

Ահա, ընկերներ, այն նվաճումները, վորոնք սին պետք է գիտենա մեր յերկրի ամենահեռավոր գյուղացին, ովտը և զիտենա վոչ միայն խորհրդային վերաբերյալ թվերը, այլև այն, թորում է կոլտնտեսարժման արգացման բոլոր տրվում։ Յուրաքանչյուր կոլտնտեսական պետք է գիտենա

այդ նվաճումները և կոլտնտեսական շարժման հետեզանքները բացատրվում են ամենից առաջ, վոր կոլեկտիվ տնտեսությունը խոշոր տնտեսություն է, վորը հնարավորություն տրաւոր և այլ բարդ գյուղատնտեսական մեքենա-տորային կայաններ, զարնան աշխատում են յերկու միլիոն տար տարածություն։

Նշ է նշանակում այս բոլորը միասին։ Ինչ է նշանակում կոլտնտեսությունների այսպիսի զարգացում, վորին զուգընթաց և վորի առաջիկ ընթացում հրաշալի տնտեսությունների զարգացումը։

Նշանակում է, վոր մենք դառնում ենք աշխարհի ամենաառաջավոր գյուղատնտեսական տնտեսություն յերկիր։ Մեր թեզիսներում այս ասված է. «Փաստ է, վոր 85 հազար խոշոր կոլտնտեսություններ, վորոնք միացնում էին վեց չափոր և միջակ անհատական մանր գյուղատնտեսություններ, 1930 թ. զարնանը ցանկացած միլիոն հեկտար այն ժամանակ, յերբ միայն միլիոն անհատական զուգային տնտեսություններ ցանկել էին ընդամենը 52,8 միլիոն հեկտար։ Այս նշանակում է, վոր 85 հազար կոլեկտիվ տնտեսություններն ի վիճակի յեղան իրենց դաշտերում և այն ցանքերի կեսից ավելին (62 տոկոսը), վոր անցել էին կատարել քսան միլիոն անհատական յերկրի տնտեսությունները»։

Ահա, ընկերներ, այն համեմատությունը, վորը տրաւ է կոլտնտեսարժման արգացման բոլոր տրվում։ Սրանք, ընկերներ, փաստեր են, վորոնց վրա

իր ուշադրութեամբ և բեկեռել ամբողջ աշխարհում, կհամոզվենք, թէ իր խոշոր դյուղատնտեսութեան բովանդակ այդ նշանակում է, վոր դյուղատնտեսութեանը Հյուսիսային Ամերիկայում աճում է խոշոր արտադրութեան ստեղծելու տեսակետից սղանց դանդաղ, առաջացնելով մանր տնտեսական սկսում ենք ամբողջ աշխարհում առաջինը լինել: Դիմադրութեան, վորոնց քայքայման հաշիվն է Համեմատենք, թե կապիտալիզմն ինչ արժանութիւն կապիտալիստական յերկրներում խոշոր թյամբ և ինչ ուժով ընդունակ է հողադործականութեանը:

Նոր արտադրական տնտեսութեաններ ստեղծելու մեծ զուրկ է դալիս, վոր հողին մասնավոր սեփականի հետ, թե ինչ արագութեամբ, ինչպիսի տնտեսութեան հետեանքով վերին տոտիճման ինչպիսի հետեւանքներով խոշոր տնտեսութեան տնտեսակ է կապիտալիզմի ընդունակութեանը՝ ստեղծվում սոցիալիստական խորհրդային իրավիճակ հողադործական տնտեսութեան ստեղծելու դուրս: Որինակի համար հետո գնալ չի հաբիլ ջնայելով վոր նրա տրամադրութեան տակ աշխարհը բոլորը գիտեք, վոր կապիտալիստական նշույթներն միջոցներ կան: Իսկ այդ նշանակումը դործութեան կլասիկ յերկիրը Հյուսիսային Ամերիկայում խոշոր տնտեսութեաններ ստեղծելու մեր խորհրդային Նահանգներն են, վորտեղ փաստը հետեւին ուղին վոր թե մանր տնտեսութեաններն ճշմարիտ: Այնտեղ հաշվում են յերկու հարյուր հազար, կլանելու է քայքայելու ուղին է, այլ նրանց տնտեսութեաններ: Մենք «դիջող» լինենք կապիտալիզմ ուղին, վոր մեր ուղին վոր թե կուլակի հազարի հանդեպ և խոշոր տնտեսութեանների կարգիկ, այլ ընդհակառակը, կուլակին լիկվիդացիայի սենք 200 հեկտարից ավելի հող ունեցող լուրջ արկելու ուղին է, վորը առնվազն տասնյակ տնտեսութեանները, թեև մենք գիտենք, վոր շատ կապիտալիստական է, արտադրողական և տնտեսականներ կրողներն դրա դեմ և կասեն: «Ինչ», քան կապիտալիստական ուղին:

տնտեսութեան է այդ մեղ, կուլանտեսականները մար»: Այո՛, կապիտալիստների համար դրանք տնտեսութեաններ են: Ուրեմն յեթե վերցնենք Հյուսիսային Նահանգների բոլոր խոշոր տնտեսութեանները, թիվը հասնում է 200 հազարի, կանանք, վոր բոլորը միասին մշակում են մոտավորապէս այն քանակ, ընկերներ, թույլ տվեք անցնելու իմ գեղեցիկ, վորը մշակում են մնացած վեց միլիոն տնտեսական խնդրին: Իհարկէ, յերբ մենք ֆերմերները (դյուղացիները):

Այո բավական չէ. յեթե հետեւենք, թե ինչքանչափը հաշիվ յե առնում թ. Միութեան, իր աճում այդ խոշոր տնտեսութեանները վերջին տե, իր հանրապետութեան կամ իր դյուղի մասշտաբ

ԿՈՆՏԵՆՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ
ԿԼԵՄԵՆՏԻՆԻ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ
ՎԵՐԱՑՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

բով կոլտնտեսությունների հաջողությունները, րավունք ունի պարծենալու նրանով, ինչ ընդո- յեղել կատարելու խորհրդային իրավակարգը:

Սակայն, իհարկե, ճիշտ չէր լինի, յեթե մենք, ինչպես այդ արեցի կառավարության հանձ- հիման վրա նույնիսկ մեկ բույն աչքներս փառությամբ խորհրդային տնտեսությունների մասին կոլտնտեսական շարժման թերությունների և նա:

կողմերի հանդեպ: Մենք բայլչեմիկներ չեյինք լինալ տեսական աշխատանքների հիմնական թերու- թե աչքներս փակեյինք նրանց հանդեպ: Ինքնները, վորոնց վրա պետք է բեռնեւ բոլոր կոլ- քյան հատկանալի յե, վոր այդպիսի թերությունականների ուղադրությունը, հետեւյալներն են. կոլտնտեսությունների աշխատանքներում քիչ չեւ աշխատանքային լազակալություն կամ վատ հաշվա- վելին, նրանք շատ են, վորովհետեւ նրանք բոլոր 2) բերքի բաշխումը վոչ ըստ աշխատանքի, այլ կոլտնտեսությունների անփորձությունից: Վեհի:

վոր դյուրացուն ցանկանում էք, նա դիտեր միա- ինչպես պետք է տնտեսություն ստեղծել յերեք տար հողի վրա: Հաղարավոր դործնական կանոն- ունեք պահեստում, հաղարավոր կանոններ, նշա սովորութիւններ, վորոնք անցնում եյին սերնդից մեկը հաշվառումից: Այստեղ կարող ե պատահել, րունդ: Ներկայումս դրանց տնվապէս 90 տոկոսը եղանից մեկն ու մեկը հանկարծ հարցնի. մի կող- նում, ավերվում ե, խոշոր տնտեսության համալուր հայտարարում էք, թե մենք դառնում ենք պետք ե դառնում: Կոլտնտեսականը այժմ տնտեսիւ ամենամեծ տնտեսություն ունեցող յերկիրը, թյուն ե հիմնում վոչ թե 3, այլ 200, 500, 3000 հոյն ժամանակ ձեր զեկուցման դիւրավոր մասն տարի վրա, վորտեղ այլ կանոններ են հարկավոր եք այնպիսի փոքրիկ բաներից, ինչպիսիք ե հաշ- տեղ արտադրության պրոցեսում այլ կերպ են դա- մը: Այդպիսի առարկություններ անողներին վում մարդկանց հարաբերությունները, այլ կե- ե հիշեցնել ընկ. Լենինի տասնյակ ցուցումներն դասավորվում մարդիկ վարի, հեձի և կալոելու ասին: Ընկ. Լենինն ասում եր. «Աշխատանքի քա- ցին, այլ կերպ ե կատարվում հաշվառումը: Ա արտադրանքի բաշխման հաշվառումն ու վերա- պետք ե զարմանալ, վոր յուրաքանչյուր կոլտնտեսությունը կազմում են սոցիալիստական վերանո- թյան մեջ իրիտ քննադատող կարող ե դտնել ա- թյան ելաւթյունը, յերբ պրոլետարիատի քաղա- քանակությամբ սխալներ, իսառնույթություն, տիրապետությունն ստեղծված և ապահովված խատանքի վատնում:

աշխատանքի փորձը դեռ նոր ե ստեղծվում փորձը ստեղծվում ե սեփական սխալների հի- րա: Ահա թե ինչու կոլտնտեսությունների թերու- ների հարցի վրա յես պետք ե մանրամասն կանդ- յառավարության հանձ- յառաջարկներն տնտեսությունների մասին

Առանց հաշվառման կոյսնեսությունը ակեւաված սնեսություն չի կարող լինել

ե»։ Ընկ. Լեւինը տասնյակ անդամներ ասել եւ։ «Նրոնք— նշանակում ե հաշվառում»։ Ահա ընկ. այս խոսքերը պետք ե հիշել ե կիրառել բոլոր կ տեսություններում անխտիր, ինչ ել վոր լինի։

Հիշեցեք, ընկերներ, թե ինչն ե արտելի կրազույն նշանակությունը։ Արտելը հենց նրանով ժեքավոր, վոր նա հանրայնացրած տնտեսության վառման դպրոց ե։ Արտելում դպուղացիները սո են հաշիվ պահել հանրայնացրած տնտեսության Ահա թե ինչու ավելի ուժգնորեն պետք ե այստե այն, ինչի մասին տասնյակ ե նույնիսկ հարյու անդամներ ասել ե ընկ. Լեւինը 1918 թվին դոր նային տնտեսության, զործարանների մասին։ Յեթ ցանկանում ենք ամուր կոլտնտեսություններ ու յեթե մենք ցանկանում ենք, վոր կոլտնտեսությ ըր տնտեսությունն իսկապես որեցոր անի, ապա հաշվառման մենք դրան չենք հասնի, վորովհետ ասնց հաշվառման կոլեկտիվ տնտեսությունը քիչ արդյունավետ ե դառնում, քան նա կարող նել, առանց հաշվառման կոլտնտեսականը չի ոգտադործել տնտեսությունը բարձրացնելու այն հնարավորությունները, վոր տալիս ե խոշոր սությունը, առանց հաշվառման մարդիկ կիմնվ շոր տնտեսության բարդությունների մեջ։

Յես այստեղ մեկ որինակ կգերեմ այն մաս ինչ ե կատարվում այն կոլտնտեսության մեջ, վ չկա վոչ աշխատանքի քանակի ե վորակի ե վոչ կամուր ամենատարրական հաշվառում (կարող եյ բել հարյուրավոր որինակներ)։ Որինակ, Մարտ նոյնիդ կոլտնտեսությունը։ Այնտեղ հաշվառում

ղել։ Յեվ ահա այժմ մոտավորապես յերկու տմալա ըն թացքում բոլոր կոլտնտեսականներն դբաղված են միայն նրանով, վոր աշխատում են հիշել, թե ով, յերբ ե վոր քան ե աշխատել։ Իհարկե այդ բոլորն այժմ հիշելը բա վական դժվար բան ե։ Համենայն դեպս շատ ավելի դժվար ե, քան դրելը այն ժամանակ, յերբ մարդիկ աշ խատում եյին։ Յերբ կոլտնտեսականներն իրենց ստա նյակ ժողովներում սկսեցին «վերհիշել», թե ով, յերբ ե վորքան ե աշխատել, բանից դուրս յեկավ, վոր կան կոլտնտեսական ընտանիքներ, վորոնք թեե ունեն մեկ աշխատավոր ձեռք, բայց նրանց բաժին ե ընկնում 300 —400 աշխատանքոր։ Այժմ դլսի յեն ընկնում, վոր յեթե նույնիսկ այդ միակ աշխատավորը մեկ որում յերկու որվա աշխատանք կատարեր, կրկին այդ ընտա նիքին 300—400 աշխատանքոր չեր կարող ընկնել։ Բանից դուրս յեկավ, վոր վոմանք կանխավճար ստա ցել են յերկու անգամ ավելի, քան պետք ե ստանալին, իսկ մյուսները, ընդհակառակը, իրենց հասանելիքի կեան ել չեն ստացել, այն ինչ ամբողջ յեկամուտն արդեն բաշխված ե։ Այժմ պարզվում ե, վոր վորոչ ընտանիք ներ աշխատելու համար ուղարկել են անաշխատունակ անդամներին, բայց նրանց հաշվում դրել են աշխատան քի լրիվ որեր։ Վոմանք աշխատանքի գալիս եյին 1—2 ժամ ուշ, բայց նրանց հաշվում դրվում եր լրիվ որ։ Մեկ ուրիշը գալիս եր վարչության դրասենյակում ամ րողջ որը տարապ անցկացնում, նրա հաշվում դրում ե յին աշխատանքոր։ Իմիջի ալոց՝ վորքան կոլտնտեսու փյուններ յես հաճախել եմ, նույն բանը նկատել եմ, վարչության դրասենյակում տասնյակ մարդիկ պարապ անց են կացնում իրենց որը։

Ահա ընկերներ, վատ որինակներեց մեկը: Զեղանից յուրաքանչյուրը պետք է համաձայնվի, վոր այս որինակի վորոշ բեկորներ անպայման դոյություն ունեն ամեն մի կոլտնտեսութեան մեջ: Վարտեղ չկա հաշվառում, այնտեղ չկա խաշոր տնտեսութեան: Վորտեղ չկա հաշվառում, այնտեղ չկա կազմակերպված կոլտնտեսութեան: Ահա թե ինչու մեր այժման վճռակա նշանակութեան ունեցող խնդիրը հաշվառման գործի հանձնավորումն է կոլտնտեսութեան մեջ:

Այս է խոշոր տնտեսութեան մանկական հիվանդութեան երեքից ատարկը, վորի բուժման համար պետք է վորտեքի հանել կոլտնտեսականների ամբողջ մասսային, կոլտնտեսական վորջ ազդեցիկ:

2. Ով աս յեվ լավ է աշխատում, նա աս է ասանում, ով չի աշխատում, նա վոչինչ չի ասանում

Կոլտնտեսութեանների աշխատանքների ամենավտանգավոր թերութեանը 1930 թվին յեղել է այն, վոր շատ դեպքերում կոլտնտեսութեան յեկամուտը բաշխվել է վոր ըստ աշխատանքի քանակի ու վորակի, այլ ըստ շնչերի թվի: Շատ տեղերում մինչև վայր հաշի աշխատում են ամեն միջոցներով ապացուցել, վոր իրենց մոտ յեկամտի բաշխումն ըստ շնչերի չի կատարվել: Այդ ստուգելու համար մենք հարցում արինք բազմաթիվ կոլտնտեսութեանների: Կոլտնտեսականներից ստացված պատասխանների խոշոր մեծամասնութեանից յերեվում է, վոր յեկամուտը բաշխվել է «ըստ շնչերի» կամ «ըստ ուտոդների»: Այս հարցը ամենաեղանակա՛ն հարցն է կոլ-

տնտեսական շարժման համար, վորովհետեւ վործը դույց տվեց, վոր աշխտեղ, վորտեղ յեկամուտը բաշխվում է ըստ շնչերի, այնտեղ հնարավորութեան չկա կոլտնտեսականին շահագրգռելու վորպեսզի աշխատանքը արդյունքը մեծ լինի, իսկ այդ նշանակում է, վոր այնտեղ չի կարելի լիովին ոգտագործել բոլոր այն առավելութեանները, վոր կարող է տալ խոշոր հանրայնացված տնտեսութեանը:

Թեղիաներում այս հարցի մասին բացարձակ կերպով ասված է. «Յեկամտի բաշխումն ըստ շնչերի է վոր ըստ կոլտնտեսականի աշխատանքի քանակի ու վորակի տեղի յե ունեցել մի շարք վայրերում, մանավանդ Միջին Վոլգայի, Հյուսիսային Կովկասի և Սիբիրի կոլտնտեսութեաններում և բոլոր դեպքերում այն արդյունքն է ունեցել, վոր կոլտնտեսականը նյութապես շահագրգռված չի յեղել կոլտնտեսութեան արտադրութեանը բարձրացնելու, մեծ չափով բնկել է աշխատանքի արտադրողականութեանը, պակասել է աշխատանքի դուրս յեկող կոլտնտեսականների թիվը և դրա հետեւանքով՝ նրա կոլտնտեսութեան յեկամուտը»:

Եւս կարող եյի նույնպէս հարցաւոր որինակներ բերել, թե ինչպէս յեկամտի բաշխումն ըստ շնչերի և վոր ըստ աշխատանքի ահադին վնասներ է հասցնում կոլտնտեսութեաններին: Կրերեմ միայն մեկ որինակ, վորովհետեւ նա բնորոշ է և վերցված է իրենց՝ կոլտնտեսականների ասածներից:

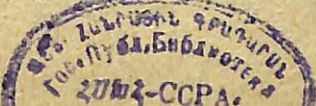
Այժմ, յերը նրանք դառն կերպով հիասթափվել են յեկամուտն ըստ շնչերի բաշխելու ձեւից, իրենք են պատմում, թե ինչպէս և իրենց մոտ աշխատանքը կադմակերպված յեղել: Ահա նրանց պատմածը. առավոտ-

ները դալիս էին վարչության անդամները և աշխատանքի էին կանչում. ով ցանկանում էր, դալիս էր, ով չէր ցանկանում, չէր դալիս: Յեթե Հաշվենք ձեռնարկություն համար անխառն ինքնուրույն կերպով կազմված թղթի կտորը, աշխատանքի վոչ քանակը և վոչ վորակը հաշվարման չէր յենթարկվում: Յեւ դրա հետեւանքն ինչ յեղալ: Այն, վոր լավագույն կոլտնտեսականներն աշխատում էին մինչեւ ուժաօգտութենը, իսկ ուրիշները բոլորովին չենին աշխատում: Բայց յերբ յեկավ հացը բաժանելու ժամանակը, անմիջապես բոլորը յեկան: Ամեն մի շնչին տվեցին 18 փութ, շնչերը հաշվելիս Նկատի էյին առնում վոչ միայն արդեն ծնված շնչերը, այլև նրանց, վորոնք պետք է նոր ծնվեցին: Վորոշ ընտանիքների բաժին հասավ մինչեւ 180 փութ ցորեն: Սակայն յերբ սկսվեց հացամթերումը, բանից դուրս յեկավ, վոր պետությանը վաճառելու համար հաց չունեն: Նորից սկսեցին հաշիվներ անել: Բանից դուրս յեկավ, վոր կոլտնտեսականների մի խումբ 2 հազար ոտբլու ավելի յե ստացել, իսկ մյուս խումբը մոտ 3 հազար ոտբլու պակաս և ստացել: Ահա թե ինչ հետեւանքների յե բերում ըստ շնչերի բաշխելու ձեւը: Ահա թե ինչու միանգամայն ձեւա են մեր թեղիաները, վորտեղ աւված է. «Այսպիսի կոլտնտեսություններում, վորտեղ յեկամուտը բաշխվում է ըստ շնչերի, կոլտնտեսականներին ավելի լավերն ու գիտակիցները և հասարակական գործին նվիրվածներն աշխատում էյին սովորաբար, իսկ մյուսները խռատիւմ էյին աշխատանքից և կոլտնտեսությունն ուղտադործում էյին ուրիշի աշխատանքի հաշվին ապրելու, հասարակական աշխատանքից վորքան կարելի յե ըստ դրսեւու նպատակով»:

Դուք տեսնում եք, վոր մենք այստեղ վրչինչ չենք կոծկում: Մենք դիմում ենք անմիջապես կոլտնտեսականներին բացահայտ կերպով: Մենք որինակներ ենք բերում այն մասին, թե ինչպես կոլտնտեսական շարժման նման մի վեհ դործ, վորը չնայելով բոլոր թեքություններին և կոլտնտեսականների անխորժության, այնուամենայնիվ իր գոյության առաջին իսկ տարում մեկ և կես անդամ բարձրացրել է կոլտնտեսականների յեկամուտը, ահա այսպիսի մի դործ կարելի յե փչացնել, յերբ անտեսության հիմքում դրվում է յեկամուտը վոչ ըստ աշխատանքի, այլ ըստ շնչերի բաշխելու ամենափաստիւր, հաճախ կուլակների կողմից բարոյավոր սկզբունքը: Չպետք է ծածկել, վոր կոտնեկն այնպիսի «թեքնութիւններ», վորոնք կաւեն. «Այլ ինչե՞ր էք տաւում, դուք մեզ տաւում եք դեպի ետ: Մենք ցանկանում ենք զնալ դեպի գուտ կոմունիզմ, ցանկանում ենք առաջ դնալ դեպի այն կարգերը, վորտեղ յուրաքանչյուրը պետք է ստանա հավասարապես, իսկ դուք կառավարության հանձնարարությամբ պաշտպանում եք յեկամուտն ըստ աշխատանքի քանակի և վորակի բաշխելու սկզբունքը...»: Պետք է ասել, վոր ավելի մեծ անհեթեթություն, քան այս թեքութիւն է, անկարելի յե յերեմակայել: Չիշտ չէ, վոր կոմունիստական հասարակության մեջ մարդիկ պետք է հավասարապես ստանան: Կոմունիստական հասարակության մեջ, վորը լինելու յե բարձր արտադրողականության հասարակություն, յուրաքանչյուրը կստանա ըստ իր պահանջների, վորովհետեւ ամեն ինչ բոլորին կբաւարարի, իսկ աշխատանքը մարդկանց համար սովորություն կդառնա: Իսկ այժմ, յերբ կեւ ամեն ինչ բոլորի համար բա-

8008-57

վարար չափով չկա, յերբ դեռ տնտեսութեան դոյութեան համար անհրաժեշտ եւ աշխատավորին չահաբերուել՝ ինչնք կուլակային գործակալներ իրականում: աշխատանքի չափով վարձատրվելու ուղղութեամբ, յեկամտի բաշխելու միակ սացիալխատական ձեւին եւ բաշխումն ըստ աշխատանքի (հաշվի առնելով աշխատանքի թե քանակը եւ թե վորակը): Ահա թե ինչ պետք եւ նկատուենան նրանք, վորոնք կիրորձեն աղւալիսի վորդորմելի թեորիաներ հնարել: Գործնականում տեղ-տեղ կուլակները թեւադրում են կոլտնտեսականներին, թե ըստ աշխատանքի բաշխումը մի քայլ եւ դեպի հետ, թե իսկական կոմունիզմն իրր թե այն եւ, յերբ ամեն ինչ բաժանվում եւ հավասարաչափ:

Իսկ ի՞նչ եւ ստացվում գործնականում: Գործնականում «հավասարաչափ» բաժանումն ըստ շնչերի եւ ըստ բերանների նշանակում եւ ամենտխոշոր անհավասարութեան, վորովհետեւ այնտեղ, վորտեղ բաժանումը կատարվում եւ ըստ շնչերի, աշխատողը չի ստանում յեկամտի այն բաժինը, վորին ինքը արժանի յե, իսկ զուտողը, վորը կոլտնտեսութեան վրա նայում եւ վորպես ուրիշի աշխատանքի հաշվին ապրելու մի միջոցի, չափում եւ: Այս փաստ եւ:

Իսկ կուլակը, նենգորեն քմծիծաղ տալով, մոտենում եւ շատ աշխատողին եւ ստում. «աշխատանքը հիմարներին եւ սիրում. ինչո՞ւ յես աղքատն աշխատում, միեւնոյն եւ, ալիլին չես ստանա», իսկ չաշխատողի ահանջին փախում եւ. «ինչո՞ւ աշխատել, ինչո՞ւ ուժերն ի զուր վատնել, միեւնոյն եւ, դու քանը ստանալու յես»: Այսպիսի կուլակային խոսքեր ամեն մի կոլտնտեսութեանում կարելի յե լսել: Այսպիսի կուլակային խոսակցութեանների դեմ պետք եւ վորոքի հանել բոլոր

կոլտնտեսականներին, իսկ ըստ շնչերի չափման սկզբունքի պաշտպաններին պետք եւ իրավացիորեն անվա-

Վրոմանք եւ այսպես են դատում. ըստ աշխատանքի բաշխումից դժգոհում եմ չեմ արմերը, ստում են նրանք: Այսպիսի մտքեր եւ են լսվում: Սակայն ճիշտ եւ արդյոք այդ: Յեկեք քննենք: Ի՞նչ եւ, մի՞թե չքավորը եւ մանաւորը բատրակն աշխատել չգիտեն, կամ մի՞թե նրանք ուրիշներից վատ են աշխատում: Մի՞թե բատրակը չի անցել 18 ժամվա տաժանելի աշխատանքի դարոցը կուլակի մոտ: Մի՞թե աշխատանքի մրցակցութեան պայմաններում չքավորն ու բատրակն ուրիշներից վատ կաշխատեն: Ի՞նչարկե վոչ: Իսկ յեթե նրանք ուրիշներից վատ չեն աշխատի, ուրեմն եւ ուրիշներից եւ պակաս չեն ստանա: Ահա թե ինչու վոչ մի կերպ չի կարելի համաձայնվել նրանց հետ, վորոնք կարծում են, իրր թե չքավորի կողմնակից են, յերբ քարոզում են ըստ շնչերի բաժանելու ուղղութեամբ: Միանգամայն հասկանալի յե նրանք վոչ թե չքավորի, այլ կուլակի կողմնակիցներ են, վորովհետեւ կուլակն եւ, վոր սովոր եւ ապրել ուրիշի աշխատանքի հաշվին:

Իսկապես ո՞վ կարող եւ դժգոհել այն բանից, յերբ մենք վճռականապես վերջ դնենք յեկամուտը շնչերի համեմատ բաշխելուն: Նա, ով չի ուղում աշխատել, ով կոլտնտեսութեան եւ յեկել գոյութեան նպատակներով եւ վոչ աշխատելու, նա, ով կոլտնտեսութեան եւ մտել վոչ անկեղծ կոլտնտեսական լինելու ցանկութեամբ, իսկ զրբանք կուլակներն ու յենթակուլակներն են: Կուլակն են դիմից սովոր եւ ապրելու ուրիշի աշխատանքի հաշվին, վորովհետեւ նա կուլակ եւ յեղել: Կուլակն այն պորտո-

բռնածն է, վորի համար աշխատել են չքավորները: Այժմ այդ պորտաբուծի դեմ է, սհա, վոր մենք բոլոր կանգնած ենք: Ահա մենք կոչ ենք անում բոլոր կոլտնտեսականներին վրաքի յեկնել այդպիսի պորտաբուծների դեմ, վորոնք ցանկանում են ոգտադործել կոլտնտեսությունն իրենց դրացի բարեխիղճ կոլտնտեսականի աշխատանքի հաշվին ապրելու նպատակով:

Կուլակն աշխատում է ներս սողոսկել կոլտնտեսության մեջ այն մտադրությամբ, վորպեսզի սյնտեղ ևս գործնականում իրականացնի իր կանոնները, այսպես առած՝ կյանքի իր մեթոդները: Իսկ մենք ունենք մեր կանոնները, լենինյան կանոնները— «ով չի աշխատում, նա չպետք է ուտի»: Ահա սոցիալիզմի գարծնախառն պատվիրանը: Այս նույն բանն է ասված մեր թեզիսների մեջ, վոր և ինքրում ենք հաստատել: Մեր թեզիսներում ասված է. «ով չատ և լայլ է աշխատում, նա չատ էլ ստանում է, ով չի աշխատում, նա վռչինչ չի ստանում»: Այս սկզբունքն է, ընկերներ, վոր պետք է դառնա կոլտնտեսությունների տնտեսության կազմակերպչական փաստական և գլխավոր կանոնը: Կասկած չկա, վոր յեթե դուք ընդունեք մեր այս առաջարկությունը, ապա համազումարին այս հարցում կպաշտպանի կոլտնտեսականների ամբողջ մասսան: Միայն կուլակը հակառակ կլինի դրան, վորովհետև նա ամեն կերպ աշխատում է կոլտնտեսություններում սահմանել աշխատանքի կազմակերպության և յեկամտի բաշխման այնպիսի ձևեր, վորոնք ցույց տան վոչ թե կոլեկտիվ տնտեսության առաջնությունները, այլ նրա վատ և թույլ կողմերը: Իսկ նախկին չքավորն և միջակը, ներկայիս կոլտնտեսականները, մանավանդ նրանց ղիտակից և ակտիվ մա-

որ կողմնակից կլինեն, վորպեսզի հենց այս տարվանից, սկսած հենց այս պարնանից, վերջ տրվի յեկամուտն ըստ շնչերի բաշխելուն:

III. ԳՈՐԾԱՎԱՐՁԱՅԻՆ ՍԻՍՏԵՄ

Կոլտնտեսության մեջ յեկամտի բաշխումը կազմակերպելու հարցի հետ անբաժան կերպով կապված է այն հարցը, թե ինչ սխտեմով պետք է կազմակերպել աշխատանքը կոլտնտեսության մեջ, վորպեսզի կոլտնտեսության բոլոր առաջնությունները լիովին յերևան գան և վորպեսզի իսկական և ամուր հիմք ստեղծվի յեկամուտը վոչ թե ըստ շնչերի, այլ աշխատանքի համեմատ բաշխելու համար: Այս հարցում առանձին հնարագիտության կարիք չկա: Այստեղ պետք է վերցնել այն, ինչ տալիս է լավագույն կոլտնտեսությունների փորձը: Իսկ այդ փորձը ցույց է տալիս, վոր աշխատանքը կազմակերպելու միակ ուղիղ սխտեմը կոլտնտեսություններում— այդ գործավարձային սխտեմն է, վորովհետև այդ սխտեմը հնարավորություն է տալիս յուրաքանչյուր կոլտնտեսականի շահագրգռելու իր աշխատամեքի արդյունավետով: Բացի այդ, գործավարձային սխտեմ կիրառելիս յեկամուտն ըստ շնչերի բաժանելը վոչ մի կերպ չի կարող տեղի ունենալ:

1. Գործավարձային սիստեմի առավելությունները

Հասկանալու համար, թե ինչ է գործավարձային սխտեմը լավագույն կոլտնտեսություններում, պետք է ասել, վոր այդ սխտեմի ելությունը հետևյալն է.

յերբ դու վարել ես, որինակ, այսքան հեկտար, քո հաշ-
վին դրվում է աշխատանքի մեկ ուր, իսկ յեթե դու վա-
րել ես մեկ և կես անգամ ավելի, ապա քո հաշվին դր-
վում է մեկ և կես անգամ ավելի աշխատանքի ուր: Յե
թե, որինակ, մեկ ֆուրգոնայան մեկ ուրում արել է 15
վոտը, իսկ մյուսը միայն 3 վոտը, թեև յերկուսն էլ
աշխատել են մեկ ամբողջ ուր և յերկուսն էլ կարող են
ասել, թե՛ մենք մեկ ուր աշխատել ենք, ուրեմն մեկական
աշխատանքի ուր էլ գրեցեք մեր հաշվին, բայց վորով-
հետև նրանցից առաջինն իսկապես աշխատել է, իսկ
յերկրորդը ծուլութուն է արել, ապա առաջինի հաշվին
պետք է գրվի հինգ անգամ ավելի աշխատանք, քան
յերկրորդի: Ահա թե վորն է գործավարձային սխտեմի
վողջ ելութունը:

Լավագույն կոլտնտեսութունների վորձից մենք
գիտենք, վոր գործավարձային սխտեմն առանձնապես
կարելիոր է այն միջոցին, յերբ կոլտնտեսութունը աշ-
խատավոր ձեռքերի սուր կարիք է զգում և յերբ աշխա-
տանքները կուտակված են միմյանց վրա: Որինակ,
վերցնենք բերքահավաքի ժամանակը, վորը գյուղատու-
տեսության արտադրության ամենանեղ տեղն է և պա-
հանջում է ամենից շատ կազմակերպվածութուն: Այս-
տեղ է, վոր առանձին հստակությամբ յերևան են դա-
լիս կոլտնտեսական կազմակերպութունների բոլոր
թույլ կողմերը և թերությունները: Բերքահավաքի ըն-
թացքում միաժամանակ մի քանի աշխատանք է կատար-
վում— խուրձեր կապելը, կալսելը, աշնանավարը, աշ-
նանացանը, հացահատիկի տեղափոխումը և այլն: Այս
միջոցին չափազանց հեշտ է դուրս կորցնելը: Այն ինչ
յերբ մենք սկսեցինք ուսումնասիրել, թե ինչպես է ոգ-

տագործվում աշխատանքը կոլտնտեսության մեջ, հայտ-
նաբերեցինք այնպիսի փաստեր, յերբ նույնիսկ հնձի և
կալսելու ամենայնուհեմ ժամանակը կոլտնտեսություն-
ները շատ վատ են ոգտագործում գոյութուն ունեցող
աշխատող ձեռքերը: Ասել, թե այնտեղ կալսելու միջո-
ցին չի յեղել մեծ իրարանցում, չի կարելի: Յես առիթ
եմ ունեցել հնձի և բերքահավաքի ժամանակ շատ կոլ-
տնտեսություններում լինելու: Յեթե մակերեսորեն նա-
յես, կարող է թվալ, թե ամենքն զրազված են. այդպես
է թվում, վորովհետև ամենքը վազվզում են, ամենքն
իրարանցման մեջ են: Սակայն յերբ կոլտնտեսական
ինտտիտուտը մի շարք կոլտնտեսությունների որինակի
հիման վրա սկսեց հաշվել, թե քանի մարդ կարելի չե
ոգտագործել այդ մոմենտին, քանի աշխատանքի ընդու-
նակ մարդ կա, և քանիսն են փաստորեն աշխատում,
պարզվեց, վոր իրականում փաստորեն ոգտագործվում
է յեղած բանվորական ուժերի միմիայն մեկ յերրորդից
մինչ յերկու յերրորդ մասը: Այս մի ցայտուն որինակ է,
վոր հաստատում է, թե ինչ է նշանակում գործավար-
ձային սխտեմի բացակայութուն: Մարդիկ զրազված
են, վազվզում են, տպավորությունն այն է, իբր հա-
րյուր տոկոսով աշխատում են, բայց իրականում, մա-
նավանդ յերբ գործավարձային սխտեմի բացակայու-
թյան վրա ավելանում է նաև այն, վոր յեկամուտը
բաշխվում է ըստ չնչերի, փաստորեն ունեցած բանվո-
րական ուժն ոգտագործվում է չնչին չափով:

Ահա թե ինչու գործավարձային սխտեմին անցնելու
հարցը— այսինքն գործնականում բոլոր կոլտնտեսու-
թյուններում այն սխտեմի կիրառումը, վորը գոր-
ծադրվում է միմիայն մեր լավագույն կոլտնտեսություն

ներում, — դառնում է մեկ համար բոլոր հարցերից ամենադժվարը, մեր խորհուրդների համադումարի ամենադժվար հարցը:

Իսկ ի՞նչ է ցույց տալիս այն կոլտնտեսությունների փորձը, փորոնք անցել են գործավարձային սիստեմին: Բերենք մի քանի որինակներ:

Մի կոլտնտեսություն մեջ սկզբում վարձատրվում էին աշխատանք-որերով, հետո անցան գործավարձային սիստեմին: Սրա հետևանքը յեղավ այն, վոր ամեն մեկ մարդու ընկնող վարի քամակը $\frac{1}{3}$ հեկտարից բարձրացավ մինչև $\frac{1}{2}$ հեկտարի:

Լենինյան կոլտնտեսություն մեջ անցան գործավարձային սիստեմին և դրա հետևանքով աշխատանքի դուրս չեկողների թիվը միանգամից մեկ և կես անգամ բարձրացավ:

Ընկ. Կայինինի անվան կոլտնտեսությունում յերբ անցան գործավարձային աշխատանքի, աշխատանքի դուրս չեկողների թիվն անմիջապես հասավ 100 տոկոսի, իսկ մինչև վայր դուրս եր դալիս աշխատանքի ընդունակ անդամների միայն 60 տոկոսը: Առանց գործավարձային սիստեմի այնտեղ որական մշակում էին մեկ յերբորդից մինչև կես հեկտար, իսկ յերբ անցան գործավարձային յեղանակին, սկսեցին մշակել 1,5 հեկտար:

Ղըրմի կոլտնտեսություններում մեկ հեկտար ծր-խախտ տնկելու համար գործադրվում էր 180 բանիորակն ուր, գործավարձային սիստեմին անցնելուց հետո բավական յեղավ միայն 40—60 ուր:

«Սոցիալիզմի ուղի» կոլտնտեսությունում մեկ հեկ-

տար հողը, տաս ժամյա աշխատանքի ուր կիրարկելով, մշակում էին 25 մարդ:

Անցան գործավարձային սիստեմին և բանից դուրս յեկավ, վոր նույն տարածությունը դարձյալ 10 ժամյա աշխատանքային ուրվա կիրարկելով սկսեցին մշակել 8—10 մարդ:

Նույն կոլեկտիվում ջրկիրը բերում էր որական յերկու տակառ ջուր, գործավարձային սիստեմ մտցնելուց հետո նույն ջրկիրը նույն ձիով սկսեց կրել որական 14 տակառ:

«Լենինյան ուղի» անտնապահական կոլտնտեսությունում 1 կթողը սպասարկում էր 10—12 կով, գործավարձային սիստեմին անցնելուց հետո նույն կթն սկսեց սպասարկել 14—15 կով:

Անդրկովկասի բամբակադործական կոլտնտեսություններում կոլտնտեսուհիները գործավարձային սիստեմին անցնելուց հետո սկսեցին ժողովել յերկու անգամ ավելի, քան առաջ էին ժողովում:

Յերբ մենք սկսեցինք հաշվել, թե հացահատիկային կոլեկտիվներում քանի աշխատանք-ուր է գործադրվել մեկ հեկտար հող մշակելու համար, տեսնեք, վոր մեկ կոլտնտեսությունում գործադրվել է 25 ուր, մյուսում — 20, 13, 21 և այլն: Ինչո՞ւմն է դադանիքը: Շատ սլարգ է: Վորտեղ գործավարձային սիստեմ է, այնտեղ պահանջվել է 13—14 աշխատանքի ուր, իսկ վորտեղ չկա այդ սիստեմը, այնտեղ 25 ուրն էլ բավական չէ:

Աշխարհում հրաշքներ չեն կատարվում: Դործի ամբողջ էյուկթյունն այն է, թե ինչպես կլինի կադմակերպված աշխատանքը: Պետք է վերջ տալ յեկամուտն ըստ

չնչերի բաշխելու սխտեմին և ըստ աշխատանքի բաշխելու սխտեմը դնել այնպիսի հիմունքների վրա, վորոնք գոյութիւն ունեն լավագույն կոլանտեսութիւններում:

Կոլանտեսութիւնը մոտ ժամանակներս հրավիրեց խորհրդակցութիւն, վորին մասնակցում եյին լավագույն կոլանտեսութիւնները, այսինքն նրանք, վորոնք ամենալավ հետեւանքների յեն հասել աշխատանքի կազմակերպման գործում: Ի՞նչ պարզվեց: Այնտեղ, վորտեղ կոլանտեսութիւնը լավ ե կազմակերպված, աշխատանքի կազմակերպութեան հիմքը գործավարձային սխտեմըն ե: Իրենց՝ կոլանտեսականների ասելով, այն կոլեկտիվներում, վորտեղ գործավարձային սխտեմը չի մտցված, կատարվում ե հետեւյալը. կոլանտեսականը վեր ե կենում առաջնային ժամի 8-ին, նույնիսկ դաշտային աշխատանքների ամենայեւուն ժամանակ, ժամերով պայմանավորվում ե դրացիների հետ, ձին ե փնտռում, դութանն ե փնտռում, զանազան պարագաներն ե փնտռում և դաշտ դուրս գալու համար հազիվ պատրաստվում ե այն ժամանակ, յերբ ըստ հին սովորութեան պետք եր արդեն ճաշել: Այնտեղ, վորտեղ գոյութիւն չունի գործավարձային սխտեմը, և վորտեղ լայն կերպով գործադրվում ե յեկամտի բաշխումն ըստ չնչերի, այնտեղ այդպիսի փաստեր նկատվում են, և մեր կարծիքով պետք ե դրան միանգամայն վերջ դնել:

2. Գործավարձային սխտեմը հնարավոր ե կիրառել գյուղատնտեսական մեջ

Այս հարցի մեջ կատարյալ պարզութիւն մտցնելու համար քննենք նաեւ այն հնարավոր առարկութիւններն-

ըը, վոր կարող են լինել գործավարձային սխտեմի լայն կիրառման դեմ:

Զանազան առարկութիւնների շարքում հաճախ լավում են այնպիսի ձայներ, թե իբր գործավարձային սխտեմը կիրառելի չե գյուղատնտեսութեան մեջ, վոր իբր թե այդ սխտեմը հարմար ե գործադրել միմիայն գործարաններում: Կրկնում եմ, վոր Կոլանտեսութիւնի հրավիրած հատուկ խորհրդակցութիւնը իր վորոշումների մեջ արձանագրեց այն բոլոր ինչ թելադրել և լավագույն կոլանտեսութիւնների փորձը: Բանից դուրս ե դալիս, վոր գործնական կյանքում գործավարձային սխտեմը գործադրվում ե և առանձին մեծ դժվարութիւնների այդ ասպարիզում չեն հանդիպում:

խորհրդակցութիւնը բոլոր կարևոր աշխատանքները բաժանեց 5 խմբի: Նա գտավ, վոր բոլոր աշխատանքները կարելի չե մոտավորապես հետեւյալ կերպով խմբավորել. դուրին աշխատանքների կարգը պետք ե դասել աղբի և սերմացիի տեղափոխումը, կալանելուց հետո դարմանի տեղափոխումը, ցանելու ժամանակ ոգնակների աշխատանքը և այլն: Միջին աշխատանքների կարգը բաժանեց 5 խմբի: Նա գտավ, վոր բոլոր աշխատանքները— կուլտիվատորի աշխատանքը, արմատապոտուղների հավաքումը ձեռքով, քաղհանը և բուկը տալը վարը, խրձեր կապելը, հանքային պարարտանյութերի ցրումը և այլն: Ծանր աշխատանքների կարգը պետք ե դասել արմատահանումը, կթելը, ձիապանների և թռչնապահների աշխատանքը և այլն: Վորակալ աշխատանք պետք ե համարել տրակտորիստների աշխատանքը, խուրձերը կալիչ մեքենայի մեջ դրելը և այլն:

Յուրաքանչյուր տեսակի աշխատանք, նախած թե վոր խմբին և պատկանում, համապատասխան կերպով գնահատվում և աշխատանք-որերի հաշվով: Որինակ, մեկ հեկտարի փոքրիմալ կարելի չե ղնահատել մեկ աշխատանք-որվա ջրան հարյուրերորդական մասով, մեկ հեկտարի ցանումը— մեկ աշխատանք-որվա յերեսուն հարյուրերորդական մասով, մեկ հեկտար հեծելը— ջրա-ուսուռն հարյուրերորդական մասով և այլն: Սրանք, իհարկե, միայն որինակներ են վորովհետև ինքնըստի-րան հասկանալի չե, վոր այդ նորմաները պետք և սահմանն իրենք կոլտնտեսությունները. վարչությունները պետք և մշակեն և կոլտնտեսականների ընդհ. ժողովում դրանք պետք և հաստատվեն: Սկզբից կարելի չե հավա-տացած լինել, վոր այդ նորմաները ինչպես հարկն և ստուգելով տեղի առանձնահատկությունները, յեղած մեղեքների վորակը և աշխատանքի առանձին ճյուղերի կարևորությունը հաշվի առնելով, յուրաքանչյուր կոլ-տնտեսություն կարող և ավելի նպատակահարմար գնա-հատական տալ տարբեր աշխատանքներին, ջրան այն նորմաները, վոր յես բերեցի: Յեթե այստեղ յես այդ նորմաների մասին խոսեցի, այդ դուռ այն նպատակով, վորպեսզի զույց տամ, թե ինչ կերպ կարելի չե դոր-ծավարձային սխտեմը կիրառել կոլտնտեսության մեջ: Յեթե աշխատանք-որերով ղնահատելու լինեն մեկ հեկ-տար կամ մեկ փութ կալած հացահատիկի վրա դործա-դրած աշխատանքը, ապա ղժվար չի լինի ղնահատել նաև յուրաքանչյուր կոլտնտեսականի աշխատանքը:

Որինակ, դուք ունեք մի բրդադ, վորին հանձ-նարարված և ցանել դիցուք 40 հեկտար, բայց նա ցա-նել և 50 հեկտար. ինչ կատարվի այդ ժա-

նակ: Յեթե ցանողները տաս մարդ են և յե-թե մեկ հեկտար ցանելը ղնահատված և յերեսուն հա-րյուրերորդական աշխատանք-որ, իսկ ընդամենը ցան-վել և 50 հեկտար, ապա ցանելու աշխատանքը կատարե-ու համար ցանողները պետք և ստանան 15 աշխատանք-որ: Դանի վոր ցանողները յեղել են 10 հողի, ուրեմն նրանցից ամեն մեկին ընկնում և մեկ և կես աշխատանք-որ, մեկ և ջրան հարյուրերորդական որի փոխարեն, վոր նրանք պետք և ստանալին վոչ թե 50, այլ 40 հեկ-տար ցանելու ղնվում:

Այսպիսով, ընկերներ, այստեղ մի առանձին դժվա-րություն չկա: Դրա համար չի պահանջվում բարդ հաշ-վապահություն, այլ պահանջվում և ամենահասարակ, պարզ հաշիվ: Այստեղ չի պահանջվում հատուկ աշխա-տակիցների մեծ կազմ, այս հաշվառման հիմնական աշ-խատանքը կարող և և պետք և կատարեն դրադեռ կոլ-տնտեսականները: Ահա թե ինչ կարելի չե պատասխանել նրանց, վորոնք առարկում են, թե դործավարձային սխտեմը դյուրացիության մեջ անհնար և կիրառել:

3. Բրդադների յեվ խմբակների մասին

Գործավարձային սխտեմի հիմքում մեծ մասամբ կոլտնտեսականները ղնում են բրդադները և խմբակ-ները, բայց վորում չափազանց ցանկալի չե և կոլտնտե-սականների ասելով՝ լավ հետևանքներ և տալիս դոր-ծավարձային սխտեմի կիրառումը վոչ միայն բրդադ-ների և խմբակների, այլև առանձին աշխատողների վե-րաբերմամբ:

Կողմակերպվում են ամենաբազմապատկ տեսակի բրդ-

դադներ և խմբակներ, նրանք կազմակերպվում են կ
մի քանի իրար հետ կազմած աշխատանքներ կատարե
համար, ինչպես, որինակ, կամակերպվում է մեկ բ
գաղ թի վարելու, թի փոցխելու և թե ցանելու աշխ
տանքները կատարելու համար, և կամ աշխատանքի
ռանձին տեսակները կատարելու համար, ինչպես, օ
նակ, կազմակերպվում է մեկ բրդագող հասկալու փ
րելու կամ մվախան ցանելու, քաղհանելու, բերքը
վաքելու համար և այլն:

Վորպես գործնական կանոն, շատ կոլտնտեսականեր խոստովում են առանձնապես մեծ, բազմամարդկազաներ կազմակերպելուց, և մեր կարծիքով նրանք իրավացի յեն։ Այո մասին շատ խրատական որոնակներ են տալիս Անհնակի շրջանի կոլտնտեսականները։ Բնից դուրս ե գալիս, վոր այնտեղ 12 փոցիից կազմ խմբակն ամեն մեկ փոցիին մեկ և կես անգամ տվարտադրանք ե տվել, քան 20 փոցիից կազմած խմբակի Ըստ յերեմյութին այդ առաջանում ե նրանից, վոր վորաթիվ խմբակներում ավելի հեշտ ե աշխատանքի հավառումը, և ավելի լավ ե իրագործվում փոխադարձ հսկողությունը։

Բրեկագանքերի կամ խմբակների ամենամեծ առաջ-
ընթացումներից մեկն այն է, վրոհ նրանց դոյութ-
դեպքում կարելի է լինում ամենուրեք պատվերներ տ-
լու: Ձեզանից յուրաքանչյուրը շատ լավ դիտե, թե վո-
քան ժամանակ է կորչում առաջնորդներն աշխատան-
կատվերներ տալու վրա: Գործաշարժային սխառում
ինչպես է բրեկագային կամ խմբակային ռեսուրսի դ-
յության դեպքում աշխատանքի պատվերը կարելի ան-
բողջ աշխատանքի համար, ուսինքն բրեկագոր կամ խմ-

Երկը պատվեր է ստանում, դիցուք, ցանկելու աշխարհը
 յոգամառը այսքան ուրում, միանգամից ստանում է 5
 կամ 7 որվա պատվերը կամ ավելի բարդ աշխատանք-
 ների համար նրանք կարող են ստանալ իրենց պատվերը
 ռետեսական ամբողջ սեզոնի համար։ Այսպիսով կոյ-
 ռետեսականներն ազատվում են ամեն մի բարեխիղճ
 լոյտետեսականի համար բառի բուն նշանակությամբ
 ստանալի այն անհրաժեշտությունից, վոր պետք է ա-
 մեն առավոտ գնալ վարչություն գրասենյակը, խոնկել
 սչնտեղ, մինչև վոր ստանան իրենց պատվերները։

Այս դեպքում ևս կատարվում է այնպես, ինչպես
տրամաների հարցում: Ձեռք կարող ասել, թե գործը
ոնխնդկապես այնպես է մշակված, վոր կարելի լիներ
հաստատուն կերպով սահմանել բրիգադներին և խմբակ-
ների ցուցակները, նրանց տրվելիք պատվերների քանա-
կը և այլն: Կարևորն այն է, վոր լավագույն կոլտնտե-
սությունների վործը հայտնի դառնա բոլոր կոլտնտե-
սություններին: Կարելի չէ առանց տարակուսելու ա-
նել, վոր յեթե վերցնենք մեկ հարյուր կոլտնտեսու-
թյուն, հազիվ թե նրանցից գտնվեն գոնև յերկուսը, վո-
րոնք կոլտնտեսականներից կազմակերպած լինեն միշտ
իրատեսակ բրիգադներ կամ խմբակներ և նրանց միու-
յակ սպառվելներ տված լինեն:

յե, յերբ տրակտորը դիմադուրի է: Մենք հաստատ
 հանգնած ենք այդ տեսակետի վրա և ինչ ել լինի, պետ
 է հասնենք այն բանին, վոր ամեն մեկ տրակտորի ամ
 րացված լինեն 2—3 աշխատող, վորոնք դիտենան, վո
 տրակտորի համար պատասխանատու լին: Ինչո՞ւ նույ
 բանը չի կարելի անել կոլտնտեսութեան մեջ, վորտե
 ր ամեն մեկ բրիգադի կամ խմբակի և կամ անհատ աշ
 խատողի աշխատանքի ամբողջ ընթացքում ամբացվու
 են անհրաժեշտ քանակով ինվենտար, ձիեր, անասուն
 ներ, վորպեսզի մարդիկ պատասխանատու լինեն նրան
 համար: Հակառակ դեպքում կարող է այնպես պատա
 հել, վոր վորեւե խմբակ այնքան քչի ձիուն և կամ ան
 ասունին, վոր նրանք անպեղծաբան և հետեյալ բրի
 գադն այլևս չկարողանա ոգտվել նրանցից, կամ դուրս
 նը այնպես բանեցնեն, վոր մի քանի որվա աշխատանքի
 հետո ստիպված լինեն տանել արհեստանոց հիմնադր
 նորոգման համար: Այս պատճառով ել գործաշարժա
 յին սխառեմի կիրառման հետ կապված է այս խոշոր
 հարցը: Անհրաժեշտ է վոչ միայն մարդկանց բաժանել
 բրիգադների և խմբակների, այլև վորոշ աշխատանքնե
 րի ընթացքում գյուղատնտեսական բոլոր գործիքները
 համապատասխան ձևով դասավորված և բաշխված լի
 նեն ըստ բրիգադների, խմբակների և կամ ըստ առան
 ձին աշխատողների: Գործնականում այս ձևին կողմնա
 կից են բոլոր առաջավոր կոլտնտեսականները, վորոն
 աշխատում են այնպես անել, վոր ամեն մեկ աշխատող
 իսկապես պատասխանատու լինի, թե ինչ գրութեան
 մեջ է նա վերադարձնում պահեցող իր ստացած գործի
 քը, վորպեսզի ըստ հնարավորին լայն կիրառվի այ
 կարող, վորի համաձայն մեքենայի կամ անասունի հետ

անվուրջ վարվող կոլտնտեսականից պեղչվում է նրա
 աշխատանքային որի վորոշ մասը հոգուտ այն կոլտնտե
 տականի, վորը մեքենան վերադարձրել է կանոնավոր
 դրութեան մեջ:

Ահա թե ինչու այս ձևից վոչ թե պետք է խրտնել,
 այլ ընդհակառակը, պետք է ամեն կերպ պաշտպանել:
 Յեթե մենք ցանկանում ենք, վոր ձին կամ անասունը
 կոլտնտեսութեան մեջ յերկար ապրեն և դեր լինեն, յե
 թե մենք ցանկանում ենք, վորպեսզի մեքենաները
 չկոտրվեն, ապա սուանց նրանց բրիգադներին, խմբակ
 ներին և անհատ կոլտնտեսականներին ամբացնելու չի
 կարելի: Այս մաստ է: Նույն բանը վերաբերում է նաև
 անասնապահութեանը: Վերցնենք որինակ՝ կթողներին.
 յեթե նրանց չամբացնենք վոչ միայն վորոշ քանակու
 թեամբ, այլ նաև հատկապես վորոշ կովերի, վորոնց
 նրանք պետք է կթեն վոչ թե մեկ շաբաթվա կամ ամսվա
 այլև տարիների ընթացքում, ապա յերբեք չի պատա
 հի, վոր կթողը հոգ տանի այն մասին, թե ինչպես են
 կովին կերակրում, պահպանում և թե առհասարակ ինչ
 դրութեան մեջ է կովը: Իսկ յեթե կթողը գիտենա, վոր
 նա սպասարկելու յե տվյալ կովին յերկար ամիսների
 և տարիների ընթացքում, նա իհարկե, կհետաքրքրվի,
 կգնա կնայի, թե ինչ դրութեան մեջ են պահում նրան,
 կերակրել են արդյոք իր ժամանակին և այլն: Այս պատ
 ճառով բոլոր լավագույն կոլտնտեսական կաթնատնտե
 տական Ֆերմաներում ներկայումս կթողներին ամբաց
 նում են վորոշ քանակութեամբ կովերի: Նրանք ուր
 սարկում են վորոշ քանակութեամբ կովերի, վորոնց
 դրութեան մասին և պատասխանատու լին:

Աշխատանքը կոլտնտեսականների միջև բաշխելու

չի կարելի, իհարկե, հաշվի չառնել այն դժվարութիւնները, վորոնց կարող են հանդիպել բազմաանգամ ընտանիք ունեցող կոլտնտեսականները: Սրանք կարող են առնել (և չկարծեք, թե այդ նրանց կուլակն է թելադրել, նրանք ուղղակի իրենց շահերն են պաշտպանում) — դուք ցանկանում եք ամեն տեղ կիրառել գործավարձային սխտեմը, դուք չեք ցանկանում յեկամուտը բաշխել ըստ ջնջերի կամ ըստ ուտոդների, սակայն այդ դեպքում ապահովեցեք մեզ գոնե աշխատանքի նվազագույն չափով: Գործնականում սովորաբար այդպիսի բազմաանգամ ընտանիքներն ապահովում են աշխատանքի վորոշ քանակով: Նրանց վորոշ առավելութիւններն են տրվում աշխատանքը բաշխելիս, վորպեսզի նրանք հընարավորութիւն ունենան այնպիսի քանակութեամբ աշխատանքորեր ունենալու, վորպիսին ապահովելու յե նրանց կենտական անհրաժեշտ յեկամտի միխիումը: Այս հարցի գործնական լուծման մեկ ուրիշ ձևն էլ անաշխատունակների համար հատուկ ֆոնդ ստեղծելն է: Գործնական կյանքում կիրառվում է նաև թե մեկ և թե մյուս ձևերի միացումը, ամենից հաճախ կոլտնտեսուհի ութիւնները սահմանում են աշխատանքի այն միխիումումը, վորը կոլտնտեսականը պետք է կատարի, իրեն անհրաժեշտ մթերքների նվազագույն քանակն ստանալու համար:

4. Աշխատանքի վորակի մասին

Այստեղ պետք է մտածել նաև աշխատանքի վորակի մասին: Մենք միշտ այժմ քննում եյինք գործավարձային սխտեմը աշխատանքի քանակի տեսակետից, սակայն հյական նշանակութիւն ունի նաև աշխատանքի

վորակային կողմը: Բազմաթիւ որինակներ կան, յերբ աշխատողը թեև իր աշխատանքն արագ է կատարում, բայց լավ չի կատարում: Անհրաժեշտ է այստեղ բերել մի քանի որինակներ՝ ցույց տալու համար, թե ինչ հետևանքներ է ունենում աշխատանքի վորակի հաշվառման բացակայութիւնը, վորովհետև գործավարձային սխտեմի պայմաններում այս վտանգը կա անկասկած, և այդ պետք է նախատեսել:

Վորպես որինակ յես կբերեմ Լիբկնեխտի անվան տրակել, վերցնելով այնտեղ յեզիպտացորեն ցանած յերկու հավասար հողակտոր: Պատմում են, վոր նրանցից մեկի վրա ցանելու, մշակելու և բերքը հավաքելու համար յերկու անգամ ավելի քիչ աշխատանք է գործադրված, քան մյուս հողամասի վրա: Կարող է պատահել, վոր վոմանք սկսեն թմբկահարել՝ ահա տեսեք, թե ինչեր կարող է անել գործավարձային սխտեմը: Մարդիկ միևնույն գործը կատարել են յերկու անգամ ավելի քիչ աշխատանք գործադրելով: Սակայն քանն այնքան էլ հեշտ չէ այստեղ: Յերբ կոլտնտեսականներն սկսեցին հաշվել յերկու հողամասերից ստացած բերքը, բանից դուրս յեկավ, վոր այն հողամասը, վորի վրա յերկու անգամ ավելի պահաս աշխատանք է յեղել գործադրված, յերեք անգամ ավելի քիչ բերք է տվել: Պարզ է, վոր յերկու անգամ արագ է կատարված աշխատանքը վոչ թե այն պատճառով, վոր լավ և բարեխղճորեն են աշխատել, այլ վորովհետև վատ են աշխատել:

Այսպիսի որինակներ վորքան կուզեք կարելի յե բերել:

Արագ կվարի, բայց այնքան կոշտեր կթողնի, վրձմեքենաները կկոտորվեն: Ի՞նչ ոգուտ այդպիսի արագությունից:

Արագ և ժամանակին կցանի, բայց փոխանակ 5 փթի, կցանի 6 փութ սերմ:

Սայլի վրա վորքան պետք է, այնքան խուրձ կբարձի, բայց ճանապարհին տասերորդ մասը կթափվի:

Կկախեն իրենց տրված պատվերը ժամանակին, բայց այնպես, վոր ահագին քանակությամբ հացահատիկ կմնա դարմանի մեջ:

Ինքնըստինքյան հասկանալի յե և պարզ, վոր այդպիսի գործավարձային աշխատանքից մենք վոչ մի ուղուտ չենք կարող ստանալ և վոր առանց աշխատանքի վորակը հաշվի առնելու չի կարող լինել գործավարձային աշխատանք: Վատ, անփութ և անորակ աշխատանքի համար պետք է զեղչել սահմանված վարձատրության չափը:

Գործավարձային սխտեմը կիրարկելիս պետք է հաշվի առնել վոչ միայն այն, թե այսքան հեկտար վարած է, այլև այն, թե ինչպես է վարած:

Գործավարձային սխտեմի ելությունը վոչ միայն այն է, վոր կախեն այսքան փութ հացահատիկ, այլև այն, վոր քիչ քանակությամբ հացահատիկ թողնեն դարմանի մեջ:

Գործավարձային սխտեմը հաշվի յե առնելու վոչ միայն այն, թե քանի խուրձ ևս տեղափոխում, այլև այն, թե ինչպես ես տեղափոխում:

Այս պատճառով վորակի հարցը այնպիսի հարց է, վորից խուսափել վոչ մի կերպ չի կարելի նույնիսկ այն միջոցին, յերբ գործավարձային սխտեմը կոյնտեսու-

թյունների ամբողջ սխտեմի մեջ լայն կերպով կիրառելու առաջին քայլերն են արվում:

5. Կոնսեկսական շինարարության գլխավոր լոգունգների մասին

Այսպիսով, յերբ դուք քննում եք յեկամուտը՝ աշխատանքի քանակի և վորակի համեմատ բաշխելու և գործավարձային սխտեմ մտցնելու հետ կապված գործնական զգվարությունները, տեսնում եք, վոր այդ զգվարությունները կարելի յե հաղթահարել: Անպայման գործավարձային սխտեմի կողմնակից կլինեն տմեկներեք կանայք. այդ դուցե տարրերնակ թվա, բայց այս փաստ է: Տղամարդու և կնոջ աշխատանքի վարձատրությունն արագ կերպով հավասարեցնելու միակ միջոցը գործավարձային սխտեմն է: Գործավարձային աշխատանք կիրառելիս կնոջ աշխատանքը վոչ մի կերպ չի կարող տարբեր չափով գնահատվել (իսկ մեզ մոտ դեռ շատ կոյնտեսություններում տղամարդիկ փորձում են կնոջ աշխատանքը, թեկուզ ամենածանր աշխատանքը, տղամարդու աշխատանքից պակաս վարձատրել): Յերբ գործավարձային սխտեմով և աշխատանքի որերով գնահատված լինի յուրաքանչյուր փութ ցորենի կալումը, կամ վորոշ քանակությամբ փաթ կթելը, վարը, ցանքը, մշակումը և այլն, այն ժամանակ կնոջն արդեն չես կարող ավելի վատ պայմաններ մեջ դնել, քան տղամարդուն, վոչ մի կին այդ քանին չի համաձայնվի: Այս պատճառով գործավարձային սխտեմին անպայման կողմնակից կլինեն բոլոր կոյնտեսուհիները:

Պատահական չե ասի վիստը, վոր բոլոր խորհրդ-
դաւիթություններում գործավարձային սխառեմի ամե-
նաւատիւ կողմնակիցները կոլտնտեսութիւններն են:

Ահա, ընկերներ, գլխավորը: Ինչպես տեսնում եք,
մեր քննած բոլոր հարցերը միմյանց հետ սերտորեն
կապված են:

Առաջինը հաշվառման հարցն է, — առանց հաշվառ-
ման չկա կոլտնտեսութիւն, վորպես կազմակերպված
տնտեսութիւն: Առանց հաշվառման չկա գործավար-
ձային սխառեմ: Վորտեղ չկա հաշվառում, այնտեղ մը-
նում ե յեկամտի բաշխման միայն մեկ ձեւ՝ ըստ շնչե-
րի—բոլոր կոլտնտեսութեան համար վնասակար իր հե-
տեւանքներով:

Յերկրորդ. — Բաշխումը կատարել վոչ թե ըստ շնչե-
րի, այլ աշխատանքի համեմատ: Առանց դրան նույն-
պես չի կարող լինել կոլտնտեսութիւն, վորպես կազ-
մակերպված տնտեսութիւն, քանի վոր կոլտնտեսու-
թիւն ստեղծելու համար մի ավելի կարեւոր կանոն
չկա, քան լենինյան կանոնի կիրառումը գործնական
կյանքում — ով չի աշխատի, նա չի ուտի:

Յեւ յերրորդ. — Կոլտնտեսութիւններում այնպես
կազմակերպել աշխատանքը, վոր յուրաքանչյուր կոլ-
տնտեսական շահագրգռված լինի իր աշխատանքի ար-
դյունքներով, և այնպիսի ձեով վարել ամբողջ աշխա-
տանքը, վոր հնարավոր չլինի այնուհետեւ յեկամուտն
ըստ շնչերի բաժանել:

Ահա թե ինչ գլխավոր և կենտրոնական խնդիրներ
են ծագում. Կոլտնտեսութիւնների համար ներկայումս
սրանք ամենահիմնական հարցերն են:

Այս է մեր խորհուրդների համագումարի ամենա-

կարեւոր հարցը — նրա առանցքը, ինչպես ասաց ընկ.
Ստալինը համագումարի հարցերը քննելիս:

Մեր բոլորի, համագումարի բոլոր պատգամավոր-
ների և խորհուրդների ամբողջ համագումարի գործնա-
կան խնդիրն և լինելու աշխատել, վորպեսզի առաջիկա
1-2 շաբաթվա ընթացքում աշխատանքի կազմակեր-
պութեան հարցը քննութեան առնեն բոլոր կոլտնտեսու-
թիւնները, վորպեսզի բոլոր կոլտնտեսութիւններն ա-
ռանց բացառութեան քննարկեն, թե ինչ կանոնների հի-
ման վրա չի կազմակերպվելու աշխատանքն իրենց
տնտեսութեան մեջ, ինչ միջոցներով նրանք կարող են
սահմանել իրենց մոտ հաշվառման ամենահասարակ
ձեւերը, գործավարձային ինչպիսի նորմաներ են հա-
մապատասխանում իրենց տնտեսութեանը, ինչպիսի
ըրիզադներ չեն բաժանվելու իրենց գյուղատնտեսա-
կան աշխատանքները, վորպեսզի կոլտնտեսականներն
ստանան իրենց չափով շահագրգռված լինեն բոլոր աշ-
խատանքներով, և թե ինչպես այդ հիման վրա պետք է
աշխատել բաշխվեն կոլտնտեսութիւնների յեկամուտնե-
րը:

Առանց սրան մենք չենք կարող իրագործել մեր ա-
ռաջ դրված խնդիրները: Ահա թե ինչու այս հարցը
համագումարի բոլոր հարցերից ամենագլխավորն է հա-
մարվում:

Մենք հասկանում ենք, վոր միմիայն այս ճանա-
պարհով, կոլտնտեսական հանրայնացված աշխատանքը
կանոնավոր կազմակերպելով կհաջողվի կոլտնտեսու-
թեան մեջ իսկապես վերամշակել յերեկվա մանր սե-
փականատերին, միմիայն այս ճանապարհով արտելնե-
րում կստեղծվի նոր վերաբերմունք դեպի աշխատան-

բը: Չպետք է մոռանալ այն հանգամանքը, վոր «արտելում վոչ թե աժարտվում, այլ միայն սկսվում է նոր հասարակական կարգապահութեան գործի ստեղծումը, դյուզադիներին սոցիալիստական շինարարութեան վարժեցնելու գործը»: (Կուսակցութեան 16-րդ համագումարի բանաձեւից):

Չպետք է մոռանալ, վոր արտելը հանգիստանում է «կուրկտիվ ձեւով, ընկերութեան հիմունքներով գործ կատարելու և հասարակական աշխատանքի արդյունքները հաշվառման յենթարկելու մի դպրոց, նոր հասարակական կարգապահութեան, դյուզի սոցիալիստական շինարարութեան և սոցիալիստական մրցման մի դպրոց»: Արտելում մենք պետք է կոփենք համայնակ տնտեսութեան շինարարների նոր կարգեր: Սրա համար պե՛տք է պայքարել:

Հրաշք կլինենք, յեթե միանգամից, մեկ կամ յերկու տարում յերկվա մանր տնտեսատեր դյուզացիներ, վորի մեջ տասնյակ սերունդների ընթացքում ստեղծվել են վորոշ հակումներ, սովորույթներ, մտածելակերպ, վոր նախ դյուզացիներ միանգամից դառնար հանրայնական տնտեսութեան որինակելի աշխատող: Նա պետք է արտելում անցնի հասարակական աշխատանքի դպրոցը: Նա պետք է դործավարձային սխտեմի, յեկամուտն ըստ աշխատանքի բաշխելու, հարվածայնութեան և սոցիալիստական մրցակցութեան հիման վրա, վոր կուրտնտեսականին չհազրդուում է իր աշխատանքի արդյունքով, բնականա հասարակական տնտեսութեանը:

Ահա թե ինչու այստեղ պետք է ճիշտ լուծել խնդիրը և հենվելով կուրտնտեսական վոզմակալի, կուրտնտե-

սական վոզմառայի վրա, պայքարել այդ խնդիրը լուծելու համար:

Դեռևս տեղի կունենան դեպի աշխատանքը, դեպի հասարակական տնտեսութեան յեկամուտները կորգողական վերաբերմունք ունենալու հպարտվոր դեպքեր: Տեղի կունենան դեռ հապարտվոր դեպքեր, յերբ կուրտնտեսականները հասարակական աշխատանքի վրա կնայեն, վորպես ստաբի աշխատանքի, կնկատեն այն վորպես մի աշխատանք, վոր «պետք է գլխից մի կերպ սաղ անել», վորից պետք է վորքան կարելի յի շատ կորզել և այնուհետև վախճել:

Այստեղ ավելի քան ժամանակին է հիշել, թե ինչ էր ասում 1918 թվին ընկ. Լենինը նույնորինակ հարցերի առիթով: Դուք հիշում եք 1918 թվին, յերբ վերջացել էր բուրժուազիայի եքսպրոպրիացիան, ընկ. Լենինը վորպես կենտրոնական խնդիր առաջադրում էր պայքարել աշխատանքի վրա անադատ մարդու տեսակետից նայելու հին սովորութեան դեմ, պայքարել այնպիսի վերաբերմունքի դեմ դեպի աշխատանքը, յերբ մարդիկ ձգտում են ազատվել ավելորդ բնույթից, աշխատանքը համարում են բուրժուազիայից կորզելու մի միջոց, առանց հասկանալու, վոր կապիտալիստական տնտեսութեանից սոցիալիստական տնտեսութեան անցնելիս աշխատանքի բնույթը բոլորովին փոխվել է:

Ի՞նչ է կատարվել այժմ: Գյուղացիները միանալով կուրտնտեսութեանների մեջ, վերացնում են կուրակին՝ վորպես դասակարգի, վորնչացնում են կուրակային ստրկացման հնարավորութեանը:

Գյուղացիները, միանալով կուրտնտեսութեան մեջ, մտնը անհատական տնտեսութեան փոխարեն ստեղծում

են խոշոր հանրայնացված սոցիալիստական տնտեսություն: Նրանք այդ նոր տնտեսությունը կառուցում են առանց վորեն փորձի. փորձը նրանք ձեռք են բերում աշխատանքի, շինարարության ընթացքում: Նրանք կառուցում են առանց նույնիսկ ունենալու այն փորձը, վոր ունեյին 1918 թվին բանվորները, վորոնք համախմբված էյին և հասարակական աշխատանքին ընտելացած դեռ հին, կապիտալիստական գործարանում:

Ահա թե ինչու լենինյան լոգունդները դեպի աշխատանքն ունենալիք վերաբերմունքի մասին, այն լոգունդները, վոր նա առաջադրում եր 1918 թվին, խոշոր չափով այժմեյական են գլխավորապես ներկա մոմենտին:

Ահա թե ինչ եր ասում այն ժամանակ Լենինը. «Բարեխղճորեն և ճիշտ պահիր փողի հաշիվը, տնտեսությունը վարիր խնայողությամբ, ծուլություն մի անիր, մի գողանա, ունեցիր ամենախիստ կարգապահություն աշխատանքի մեջ,— ահա այն լոգունդները, վորոնք իրավացիորեն ծաղրի եյին յենթարկվում հեղափոխական պրոլետարների կողմից այն ժամանակ, յերբ բուրժուազիան այդպիսի քարոզներով աշխատում եր քողարկել իր՝ վորպես չահագործողների դատակարգի՝ տիրապետւելյունը, այժմ, բուրժուազիային տապալելուց հետո դառնում են այժմեական, հերթական և գլխավոր լոգունդներ»:

Ահա թե ինչ եր ասում Լենինը: Յեթե մենք կրկենք այս խոսքերը, յեթե մենք աշխատենք հասցնել այս խոսքերն ամեն մեկ կոլտնտեսականի, մենք կատարած կլինենք մեր պարտականությունը. այս տարվա ընթացքում պետք է հաղարավոր անգամներ կրկենել այս

խոսքերը, վորպեսզի հնարավոր լինի կոլտնտեսություններում բեկում առաջ բերել աշխատանքի կարգապահության դործում: Այս պատճառով ել լավ պետք է հիշել, վոր «բարեխղճորեն և ճիշտ պահիր փողի հաշիվը, տնտեսությունը վարիր խնայողությամբ, ծուլություն մի անիր, մի գողանա, ունեցիր ամենախիստ կարգապահություն աշխատանքի մեջ,— հատկապես այս լոգունդները... դառնում են ներկայումս մոմենտի հերթական և գլխավոր լոգունդները»:

Մենք կրկնում ենք այս խոսքերը, վորովհետեւ նրանց վրա վրդիռչ չես կարող այլևս ավելացնել: Յեւ կարելի չե չկատկածել, վոր կոլտնտեսական բոլոր ազնիվ, գիտակից, առաջավոր և կոլեկտիվացման դործին նվիրված տարբերը, վորոնք անշուշտ կոլտնտեսականների մեջ մեծամասնություն են կազմում, կոչեն մեզ այս դործում նույն վճռականությամբ, ինչպես ոգնել են խորհրդային իշխանությանը կուլակի վրա հարձակվելու, կուլակին՝ վորպես դասակարգ՝ վերացնելու դործում:

IV. ՄԵՔԵՆԱՏՐԱԿՏՈՐԱՅԻՆ ԿԱՅԱՆՆԵՐԸ ՎՈՐՈՄԵՆ ԿՈՒԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՋՆԵՐ

Ընկերներ, յես այժմ անցնում եմ այս հարցի հետ կապված հետվյալ խնդրին—ինչպես է խորհրդային իշխանությունը կոլտնտեսությունների համար առաջավոր տեխնիկական քաղա ստեղծում: Ընկ. Մարկիս վիլը մանրամասն կանգ առավ այս հարցի վրա, այդ պատճառով յես կանգ կառնեմ միայն մի քանի հանդուցային և գլխավոր կետերի վրա:

Գլխավորն աշտուղ հետեւյալն է. մեքենատրակ-
տորային կայանները վարձակայաններ չեն, ինչպէս
այդ կարող են մտածել վրձանք: Նրանք տնտեսութեան
կազմակերպիչներ են, նրանք կոլտնտեսութեան աշխա-
տանքի, յեկամուտների ճիշտ բաշխման, բերքահաւաքի
և կոլտնտեսական միջոցների ապրանքային մասը պե-
տութեանը հանձնելու կազմակերպիչներն են:

Կան շատ լավ մեքենատրակտորային կայաններ,
վորոնք լավ են տեխնիկայի տեսակետից (նրանք պահ-
պանում են ամեն մի միավորի համար հատկացված
վառելանյութի նորմաները, նրանց տրակտորները լավ
են նորոգված և այլն), սակայն միևնույն ժամանակ
նրանք անպետք են պետութեան կողմից նրանց վրա
դրված պարտականութիւնները կատարելու տեսակե-
տից: Վոր դեպքերում է այդ լինում: Այդ լինում է
այն դեպքերում, յերբ թեև տրակտորները լավ դու-
րեան մեջ են, սակայն այդ մեքենատրակտորային կա-
յաններով միացած կոլտնտեսութիւններում յեկամու-
տը բաշխվում է ըստ շնչերի, բացակայում է գործա-
վարձային սխտեմը, չկա աշխատանքի և յեկամու-
տների կանոնաւոր հաշվառում, չի կազմակերպված բեր-
քահաւաքը և ապրանքային մասի վաճառումը պետու-
թեանը և այլն: Ամենաբելիքը 18 միլիոն հեկտար հող
պետք է մշակվի 1931 թվի դարձանը մեքենատրակտո-
րային կայանների միջոցով միացած կոլտնտեսութիւն-
ներում: Կոլտնտեսութիւնների տնտեսական հաջողու-
թիւնն այս վիթխարի տարածութեան վրա ապահովե-
լու ամենադժուար և ամենակարեւոր պայմանը հե-
տեւյալն է (կրկնում եմ համապատասխան չհետ մեզանից
յուրաքանչյուրը հարյուրավոր անգամ պետք է հիշեց-

նի այս ամեն մի կոլտնտեսականի). անհրաժեշտ է
կոլտնտեսութիւններում կազմակերպել աշխատանքի և
յեկամուտների հաշվառում, սահմանել կոլտնտեսու-
թեան յեկամտի բաշխում համաձայն աշխատանքի քա-
նակի և վորակի, գործավարձային սխտեմի լայն կի-
րառում, բերքահաւաքի կազմակերպում: Բոլոր այս
հարցերում մեքենատրակտորային կայանների միջոցով
միացած կոլտնտեսութիւնները պետք է ընթանան առ-
ջևից, պետք է որինակ լինեն միացած կոլտնտեսու-
թիւնների համար:

Միաժամանակ առանձնապէս պետք է ընդգծել մե-
քենատրակտորային կայանների հետեւյալ չորս խն-
դիրները.

1) Տրակտորների լիակատար ոգտագործման և
միաժամանակ տրակտորին խնայողաբար վերաբեւո-
լու խնդիրը կարեւորագույն խնդիր է. այստեղ գըլ-
խավորն այն է, ինչի մասին յես զեկուցեցի խորհրդա-
յին տնտեսութիւնների մասին խոսելիս. յուրաքան-
չյուր տրակտորի պետք է կցել վորոշ տրակտորիստ այն
պայմանով, վոր նա պատասխանատու լինի իր տրակ-
տորի վիճակի համար: Պետք է ստեղծել տրակտորիստ-
ների մշտական կադրեր, վորպեսզի ձեռք բերած վո-
ճը չկորչի և մենք ստիպված չլինենք ամեն դարուս
նրանց ուսուցման գործը նորից սկսելու: Պետք է կազ-
մակերպել տրակտորների նորոգման հարցը և այլն, և
այլն:

2) Կոլտնտեսութիւնների ձիերին (յժկաններին)
լավագույն կերպով ոչտագործելու հարցն է: Կարծեք
թե քոլորս ել դիտենք, վոր ինչքան ել արագ տաքած-
վի մեզ մոտ տրակտորը, սակայն դեռևս փաղաժամ

ե ձիուն (լծկանին) թաղելը: Առանց ձիու (լծկանի) կոլտնտեսութեան մեջ վոչ մի կերպ չի կարելի տնտեսութուն վարել:

Հացահատիկային մեքենատրակտորային կայանը ընդգրկում է մոտավորապես 50 հազար հեկտար, և առաջիկա տարիներում, վորպես կանոն, տրակտորները կատարելու յեն միայն աշխատանքների մեկ յերրորդ մասը, իսկ յերկու յերրորդը կատարվելու յե ձիերով (լծկաններով): Դժվար աշխատանքը պետք է կատարեն տրակտորները, իսկ հեշտ աշխատանքը՝ ձիերը (լծկանները): Ամա և հանդստի համար թողած հողերի վարելու, բերքը բարդ մեքենաներով հավաքելու, բարդ մեքենաներով կախելու բոլոր աշխատանքներում առաջին տեղը պետք է պատկանի տրակտորին: Սակայն փոքրիկ, հասարակ մեքենաներով բերքը հավաքելու, տեղափոխելու և այսպիսի ուրիշ հեշտ աշխատանքները պետք է կատարեն ձիերը (լծկանները): Այս պատճառով աշխատանքի բաշխումը մեքենատրակտորային կայանի տրակտորի և կոլտնտեսութեան ձիու (լծկանի) միջեով պետք է կատարվի վոչ այն մտքով, վոր տրակտորը, դիցուք, աշխատում է մեկ հողամասի վրա, իսկ ձին (լծկանը)՝ մյուսի վրա, այլ այն մտքով, վոր ավելի ծանր աշխատանքների համար, մանավանդ խամ հողերը վարելու և բարդ դժուգատնտեսական մեքենաները բանեցնելու համար ոգտագործվում է տրակտորը, իսկ ձին (լծկանը) ոգտագործվում է նույն հողամասերում ավելի թեթեւ աշխատանքների և վոչ բարդ մեքենաների համար:

Ահա թե ինչպես է հարցը դրվում: Ահա թե ինչու

մենք ուղղակի ասում ենք. ով այժմ քարոզում է, թե ձիու (լծկանի) վերջը յեկել է, նա մեր թշնամին է:

3) Կոլտնտեսութունների ապրանքայնութեան բարձրացման խնդիրը: Այս տարի արդեն մեքենատրակտորային կայաններն այս տեսակետից առաջին տեղն են դրավել: Մեքենատրակտորային կայանների սպասարկած կոլտնտեսութունների հացահատիկային ապրանքային արտադրանքը շատ ավելի բարձր յեղավ, քան այն կոլտնտեսութուններում, վորոնք չեն սպասարկվել կայանների կողմից: Կայանների սպասարկած կոլտնտեսութուններում հացահատիկի ապրանքային մասը կազմում էր ամբողջ բերքի կեսից ավելին, և միաժամանակ կոլտնտեսութունների պետքերի համար շատ ավելի մնաց, քան կայանների կողմից չսպասարկված կոլտնտեսութուններում:

Ահա թե ինչու առանձնապես կարևոր է այստեղ նկատի ունենալ այն հանգամանքը, վոր մեքենատրակտորային կայանը կոլեկտիվ տնտեսութեան այնպիսի կազմակերպիչ է, վորը կազմակերպում է կոլտնտեսութեան ամենաբարձր ապրանքայնութունը: Այս հանգամանքը մեքենատրակտորային կայանների կարևոր խնդիրներից մեկն է, մանավանդ, յեթե նկատի ունենանք, վոր այժմ մեքենատրակտորային կայանները գործում են նաև բամբակագործական չրջաններում, չաքարի ճակնդեղի և վուշի չրջաններում:

4) Մեքենատրակտորային կայանների դերը շատ մեծ է նաև ցանքերի տարածութեան ընդարձակման և բերքատվութեան բարձրացման գործում: Անցյալ տարվա վործը շատ պարզ կերպով ցույց տվեց այդ: Գարնանացանի տարածութունն այն կոլտնտեսութունն է

րում, վորոնք սպասարկվում էին կայանների կողմից, 1930 թվին ավելացավ մեկ յերրորդում, համեմատած 1929 թվի հետ, իսկ աշնանացանի տարածությունը նույն կոլեկտիվներում 1930 թվի աշնանն ավելացավ յերկու անգամ:

Բերենք միայն մեկ օրինակ: Կումիլդենայի մեքենատրակտորային կայանի աշխատանքների հետևյալը ընդհանուր առմամբ կոլտնտեսութուններում 1930 թվի գարնանացանի տարածությունը 1929 թ. համեմատությամբ ընդարձակվեց մեկ և կես անգամ, իսկ 1930 թվի աշնանը աշնանացանի տարածությունը 1929 թվի համեմատությամբ ընդարձակվեց վեց անգամ, 500 հեկտարից հասնելով 3000 հեկտարի: Հացահատիկի սպրանքային մասը կազմել է ամբողջ բերքի յերկու յերրորդ մասը, մնացած մեկ յերրորդ մասը, վոր մնացել էր կոլտնտեսականների և նրանց անասունների պտեքերի համար, ավելի յեր, քան կայանների կողմից չսպասարկվող կոլտնտեսութուններում, վորոնք բացի ալը, պետութանն ալդպիսի մեծ քանակությամբ հացահատիկ չէին վաճառել:

Խորհուրդների անցյալ համադումարին ցուցադրվեց միայն մեկ հատ մեքենատրակտորային կայան: Անցյալ համադումարը ծրագրի ընդունեց ընդարձակել մեքենատրակտորային կայանների թիվը այնպիսի չափով, վոր նրանք հնգամյակում ընդգրկեն յերեք միլիոն հեկտար: Այս տարի մեքենատրակտորային կայաններն ընդգրկում են կոլտնտեսութուններին պատկանող 25 միլիոն հեկտար (1931 թվի գարնանը և աշնանը):

Այս նշանակում է, վոր մեքենատրակտորային կայանների հարցում հենց այս տարի մենք հնգամյա պլան-

նը գերադասարում ենք 8 անգամից ավելի: Կայանների հետագա ընդարձակման հեռանկարներն ակներեվ են. նրանց թիվը պետք է հասնի 3 հազարի, վորպեսզի նրանք կազմակերպվեն բոլոր այն կետերում, վորտեղ պետք է լինեն կայաններ:

1933 թվին մեքենատրակտորային կայանները կատարելու յեն 70-80 միլիոն հեկտար կոլտնտեսական ցանք, հնգամյակով նախատեսված 3 միլիոն հեկտարի հանդեպ:

Ահա թե ինչպես և Խորհրդային պետությունը տեխնիկական հզոր թողա ստեղծում կոլտնտեսութունների համար:

V. ԱՄԵՆ ՄԻ ԶԲԱՎՈՐ ՅԵՎ ՄԻԶԱԿ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱՏԵՐԻ ԱՌԱՋ ԿԱՆԳՆԱԾ Ե ՄԵԿ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑ—ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ, ԹԵ՞ ՆՐԱ ԴԵՍ

Դուք բոլորը հիշում եք, վոր 16-րդ կուհամադումարը ինն ամիս սրանից առաջ, վորպես հիմնական գյուղատնտեսության զարգացման մեջ առաջացած բեկման քաղաքական յեզրակացություն, նշեց հետևյալ փաստը. «Այժմվանից ԽՍՀՄ կարելիորագույն հացահատիկային շրջաններում գյուղը բաժանվում է արդեն յերկու հիմնական մասերի—կոլտնտեսականներ, վորոնք Խորհրդային իշխանության իսկական և ամուր հեռարան են, և վոչ-կոլտնտեսական չբավոր ու միջակ գյուղացիներ, վորոնք առայժմ չեն ցանկանում մտնել կոլտնտեսություն, սակայն վորոնց կոլտնտեսությունների մասսայական փորձը համեմատաբար

կարճ ժամանակամիջոցում կհամոզի, վոր անհրաժեշտ է կոլտնտեսութեան ուղին բռնել»:

Անցել է այդ ժամանակից ինն ամիս, և այդ ինն ամսվա ընթացքում մենք ունենք շատ լրացուցիչ փաստեր: Ներկայումս կոլտնտեսութեանների մեջ են 9 միլիոնից ավելի տնտեսութեաններ (ԽՍՀՄ չքավոր և միջակ տնտեսութեանների մեկ յերրորդից ավելի): Այս նշանակում է, վոր այդ 9 միլիոնից ավելի գյուղացիական ընտանիքները համոզվել են կոլտնտեսութեան առավելութեանների մեջ: 16-րդ կուսհամագումարի ժամանակ կոլտնտեսութեանների մեջ դառնում 6 միլիոն տնտեսութեաններին նորից ավելացել են 3 միլիոն նոր տնտեսութեաններ:

Ուրիշ փաստ. համառարած կոլեկտիվացումը ծավալվում է նաև մյուս շրջաններում: Նա այլևս չի սահմանափակվում գլխավորապես հացահատիկային շրջաններում: Ուրեմն լայնանում են այն շրջանները, վորտեղ համառարած կոլեկտիվացման հիման վրա կուլտեթյունը վերացվում է՝ վորպես դասակարգ:

Այս է փաստերի լեզուն: Մենք տեսնում ենք, վոր կոլտնտեսութեանները խորհրդային տնտեսութեանների հետ միասին բոլորովին կերպարանափոխվում են մեր գյուղի դեմքը: Նույնիսկ այնտեղ, վորտեղ կուլտնտեսականներն առայժմ փոքրամասնություն են կազմում, մենք տեսնում ենք, վոր նրանք դառնում են գյուղի հիմնական ուժը: Նրանք ունեն խոշոր, լավ մեքենաներ, արակտորներ, նրանք ավելի լավ են ոգտագործում ձիուն (լծկաններին): Կոլտնտեսութեաններն աճելով դարձել են մի ուժ, վորն ամենուրեք

խորհրդային իշխանութեան իսկական հաստատուն հենարանն է:

Այդ նշանակում է, վոր այն չքավոր և միջակ գյուղացիների առաջ, վորոնք դեռևս տատանվում են, վորոնք դեռևս չեն մտել կոլտնտեսություն, կոլտնտեսական շարժման զարգացման ընթացքը շեշտակի կերպով դնում է այն հարցը, թե ո՞ւմ հետ են նրանք— կուլակի՞, թե՞ կոլտնտեսության: Կուլակը դեռ պայքարում է կոլտնտեսության դեմ: Մեր կարեվորագույն շրջաններում մենք նրան լիկվիդացիայի յենք յենթարկում, իսկ մյուս շրջաններում մենք նրան մահացու հարված ենք հասցրել: Սակայն, իհարկե, այդ չի նշանակում, թե կուլակային տարրեր այլևս չեն մնացել վորոշ շրջաններում, և վոր կուլակությունը՝ վորպես լուրջ ուժ՝ չի մնացել շրջանների մի մասում: Ամենուրեք կուլակությունը կատաղի պայքարում է կոլտնտեսության դեմ: Ձեզանից յուրաքանչյուրը հավանորեն կարող է բերել տասնյակ որինակներ, թե ինչ բազմապիսի և յերբմիջանապասելի հագուստ է հագնում կուլակը կոլտնտեսությանը հարվածելու համար: Այս պայքարը գոյություն ունի բոլոր կոլտնտեսութեաններում: Այս պատճառով ամեն մեկ գյուղում չքավոր և միջակ անհատական տնտեսատերի առաջ ծառացած է այն հարցը— ո՞ւմ հետ պնայ, ո՞ւմ ոգնել, կուլակին, թե՞ կոլտնտեսությանը:

Կարելի՞ յե արդյոք այս հարցում չեղոք մնալ. «յես վոչ մեկի կողմն եմ և վոչ մյուսի»: Վոչ, չի կարելի, վորովհետև վեճը կուլակի և կոլտնտեսության միջև տեղի ունի շարունակ, ամեն ժամ, և այդ վեճի ընթացքում վճռվում են ահագին քանակությամբ

գործնական հարցեր. ամեն մեկ այդպիսի հարց վճռելիս անհրաժեշտ է վճռել, թե ում հետ պետք է դնալ կուլակի, թե՞ կոլտնտեսութեան:

Ահա թե ինչու, ընկերներ, չքավոր և միջակ անհատական տնտեսատերերի հարցն այսօր այլ կերպ է դրված: Ահա թե ինչու մենք բանվոր դասակարգի դաշնակիցը չենք կարող համարել այն անհատ տնտեսատեր չքավորին կամ միջակին, վորն ոգնում է կուլակին, կոլտնտեսութեան դեմ նրա մղած պայքարում:

Մեր թեզիսներում այդ մասին ուղղակի և բացարձակորեն ասված է հետեւյալը. «Այն չքավոր ու միջակ անհատ տնտեսատերը, վորն ոգնում է կուլակին պայքարելու կոլտնտեսութեան դեմ և խանդարելու կոլտնտեսական շինարարութիւնը, չի կարող բանվորական պետութեան դաշնակիցը և առաւել ևս նրա հենարանը համարվել, նա փոստորեն կուլակի դաշնակիցն է»: Նույն թեզիսներում միևնույն ժամանակ ուղղակի ասված է, վոր «միայն այն չքավոր և միջակ անհատ տնտեսատերն է շարունակում բանվոր դասակարգի դաշնակիցը մնալ, ով բանվոր դասակարգի հետ միասին ոգնում է կոլտնտեսական շինարարութեանը, ով կողմնակից է կոլտնտեսական շարժմանը, ով ոգնում է կուլակի դեմ վճռապես պայքարելու»:

Ահա թե ինչպես է դրվում հարցն այժմ:

Այս չի նշանակում, իհարկե, վոր կոլտնտեսութիւն մտնելու կամավոր սկզբունքը վորեւէ չափով թուլացվում է: Կոլտնտեսական շարժման մեջ կամավոր սկզբունքը մնում է վորպես հիմնական սկզբունք: Մենք այդ սկզբունքից մի քան անգամ չենք նահանջի: Մենք կշարունակենք համբերութեամբ համոզել

անհատական տնտեսատերերին կոլտնտեսութեան առավելութիւններին մեջ, մենք կաշխատենք ամեն կերպ նրանց դրամել դեպի կոլտնտեսութիւնը, վորպես նրանք հետագայում քայլ առ քայլ ստուգելով կոլտնտեսութեան առավելութիւնները, իրենք անդամագրւով են կոլտնտեսութեան:

Մենք չենք հրաժարվի տասնյակ անգամներ կրկնելուց այն, ինչ անում են այժմ կոլտնտեսութիւնները. նրանք ստեղծում են նախաձեռնող խմբակներ, ուղարկում են բրիգադներ անհատականներին կոլտնտեսութեան մեջ գրավելու համար:

Միևնույն ժամանակ մենք բայցեմիկներ չեյնք լինի, յեթե մի բոլի անգամ մոռանայինք այն մասը, վոր անհատ տնտեսատերը, թեկուզ և նա լինի չքավոր, յեթե պաշտպանում է կուլակին, յեթե նա կոլտնտեսութեան դեմ մղած պայքարում ոգնում է կուլակին, նա չի կարող այլևս մեր հենարանն ու դաշնակիցը համարվել:

Մենք, ընկերներ, արդեն բավական նյութեր ունենք այն մասին, թե «կոլտնտեսական շինարարութեան մասին» մեր թեզիսների մեջ արած հայտարարութիւնները ինչ ընդունելութիւն են գտել խորհրդային գյուղում: Կարելի չէ ասել, վոր դժվար թե գտնվեն տերիշ այդպիսի վորոշումներ, վորոնք այնպիսի արագութեամբ ընդունվելին աշխատավոր գյուղացիութեան լայն մասնաձեռքի կողմից, ինչպես ընդունվեցին մեր թեզիսները, վորոնց մասին ձեզ այսօր գեկուցվում է:

Բազմաժամ են այնպիսի վիստերը, վորոնցից է հետեւյալ վիստը.

Մարտիկի մարտիկ գյուղի չքավոր և անհատ տնտե-

սատերերը, ժողովվելով կոլտնտեսականների հետ միասին և իրենց գյուղի որինակով դուրսարելով մեր թեղիս ներսում բերած ցուցանիշներն ամբողջ ԽՍՀՄ վերաբերմամբ, վորոշեցին մտնել կոլտնտեսություն, վորովհետև, ինչպես հաստատում է նրանց բանաձևվը, «անհատ չբաժնոր և միջակ տնտեսատերերի առաջ միայն մեկ ճանապարհ կա — այդ կոլտնտեսություն ոգնելու, իսկ հետո կոլտնտեսություն մտնելու ճանապարհն է»:

Բելուռուսիայում Ստալինի գյուղի «կոմբայն» արտերի կոլտնտեսականների և անհատ տնտեսատերերի ընդհանուր ժողովը հետեվյալ վորոշումն է ընդունել. «չբաժնորն ու միջակն այժմ մի կողմ մնալ չեն կարող: Կարելի չէ լինել կամ բանվոր դասակարգի և ամբողջ կոլտնտեսական գյուղացիության հետ, կոլտնտեսությունների հետ, ոգնել նրանց և անդամագրվել նրանց, և կամ՝ նրանց դեմ, կուլակի հետ»:

Այս արդեն մեր թեղիսները չեն, այլ այս վորոշել են իրենք կոլտնտեսականները՝ անհատ չբաժնոր և միջակ տնտեսատերերի հետ մեր թեղիսները քննելիս, և այդ քննությունից հետո 12 անհատ չբաժնոր և միջակ տնտեսատերեր հայտարարություն են տվել կոլտնտեսություն մտնելու:

Այսպիսի որինակներ չառ կան, բայց պետք է նկատի ունենալ, վոր այդ հարցերի քննությունը դեռ նոր է միայն սկսվում: Անշուշտ, յերբ խորհուրդների համագումարը կընդունի իր վորոշումներն այս առթիվ, ապա այդ վորոշումների քննությունը կգրադվեն միլիոնավոր գյուղացիներ:

Կրկնում եմ, մենք վուզ վուքի չենք շտապեցնում կոլտնտեսություն մտնելու: Մենք առաջվա պես ամենա-

խիստ կերպով կպատժենք նրանց, ովքեր կփորձեն խառնել կոլեկտիվ մտնելու կամավոր սկզբունքը: Բայց և չենք կարող ծածկել անհատական տնտեսատերերից այն փաստը, վոր նրանց կոլտնտեսություն մտնելու ուշացման ամեն մեկ որ վնասում է հենց իրենց, վորովհետև դանդաղեցնում է նրանց բարեկեցության աճումը, վորովհետև դրանով դանդաղում է նրանց տնտեսության բարձրացումը, վորովհետև կոլտնտեսություն մտնելու այդ դանդաղումը գրկում է անհատ տնտեսատերերին՝ խոշոր արտելային տնտեսության առավելություններից սզուվելու հնարավորությունից:

Մի շարք դեպքերում պատահում է, վոր կոլտնտեսականներն արդենքներ են հարուցում անհատ տնտեսատերերի դեմ կոլտնտեսություն մտնելու գործում: Ըստ յերեմվութին այդ տեղի յե ունենում այն պատճառով, վոր կոլտնտեսականները վորոշ թերահավատություն մոտենում այդպիսիներին:

Ահա փաստեր. Ուրալում մի կոլտնտեսության մեջ կոլտնտեսականները հրաժարվում են 16 անհատ արտեսատերերի ընդունելուց, հայտարարելով իրենց բանաձևվում, վոր «գարնանը հեռացաք, իսկ այժմ մենք ձեզ չենք ընդունի, վորովհետև դուք վստահելի մարդիկ չեք»: Հյուսիսային Կովկասի մեկ կոլտնտեսություն վորոշել է ընդունել իր կադմի մեջ մեկ անհատ տնտեսատերի, վորովհետև նա, գարնանը կոլտնտեսությունից հեռանալով, «վնաս հասցրեց տնտեսությանը»: Բաշկիրիայում մեկ կոլտնտեսություն հրաժարվում է իր կադմի մեջ ընդունել մի միջակ գյուղացու, վորովհետև վնասնցյալ տարի հասարակական ժողովում կոլտնտեսության հակառակ է արտահայտվել:

Այս հարցում, ընկերներ, մենք պետք է ուղենք անհատ տնտեսատերերին, վերացնելով բոլոր այն արգելքները, վոր ընկած են կոլեկտիվ տանող ճանապարհին: Մեր պարտականությունն է վերացնել այդ արգելքները, մեր պարտականությունն է վերացնել կոլտնտեսություն «պարփակվածությունը», մենք պետք է կատարենք այդ պարտականությունը, միևնույն ժամանակ նորից ու նորից բացարձակ կրկնելով դեռևս տատանվող, դեռևս իրենց հետագա ճանապարհների հարցը չորոշող չքափոր ու միջակ անհատ տնտեսատերերին, վոր «ձեռ» կոլտնտեսություն մտնելը դանդաղեցնելու ամեն մեկ որդրկում է ձեզ խոշոր արտելային տնտեսություն առավելություններից ողտվելու հնարավորությունից»:

VI. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ ՅԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՅԵՐԿՐՈՒՄ

Մենք ձեզ հետ միասին այսօր ամփոփեցինք կոլտնտչարժման հիմնական նվաճումները: Մենք ձեզ հետ միասին վերլուծեցինք նրա հիմնական թերությունները և համոզվեցինք, վոր նրանք այն թերություններից են, վոր կարելի չի հաղթահարել, վոր այդ թերություններն աճման հետեվանք են, վոր նրանք ծաղում են նրանից, վոր կոլտնտեսություններն առայժմ ապրում են իրենց մանկական հասակը, նրանք դեռևս իրենց առաջին քայլերն են տնում: Մենք ձեզ հետ միասին համոզվեցինք, վոր կոլտնտեսական շարժման այդ թերությունների և թույլ կողմերի դեմ պայքարելու համար պետք է վստեք հանենք ամբողջ կոլտնտեսական ակտիվը, բոլոր լավագույն կոլտնտեսականներին:

Մենք ձեզ հետ միասին գտանք, վոր աշխարհում անաղբիսավոր խնդիրը, առանց վորի չի կարող ամրանալ կոլտնտչարժումը, կոլտնտեսություն յեկամտի բաշխումն է վոչ թե ըստ շնչերի, այլ ըստ աշխատանքի և ըստ հնարավորին՝ դործավարձային սխեմի լայն կրթարկումը:

Քննելով մեքենատրակտորային կայանների դարգացումը և գտնելով, վոր նրանք կոլեկտիվ տնտեսությունների շտարներն են, մենք յեկանք այն յեզրակացություն, վոր հնգամյակի վերջում մեքենատրակտորային կայանները փոխանակ Յ միլիոն հեկտար կոլտնտեսական դրկելու յեն 70—80 միլիոն հեկտար կոլտնտեսական ցանքեր:

Կոլտնտեսությունների դարգացման ամփոփումը կատարելով, մենք մի շարք յեզրակացություններ հանեցինք գյուղացիության այն մասի վերաբերմամբ, վորն առայժմ տատանվում է, և գլխավոր յեզրակացությունն այն էր, վոր այն չքափոր ու միջակ անհատ տնտեսատերերը, վորոնք ոգնում են կուլակին պայքարելու կոլտնտեսությունների դեմ, դադարում են րանվոր դասակարգի գաշակիցը լինելուց:

Սակայն, ընկերներ, մեր կողմից ճիշտ չեր լինի, յեթե մենք սահմանափակվեցինք միմիայն սրանով, յեթե մենք մեր յերկրում գյուղատնտեսության ասպարեզում կատարվածը չհակադրենք նրան, ինչ կատարվում է ուրիշ յերկրներում:

Մենք ստեղծում ենք աշխարհի մեջ ամենախոշոր գյուղատնտեսական արտադրությունը: Մենք այդ խոշոր տնտեսության համար ստեղծում ենք ժամանակակից իսկական առաջավոր տեխնիկական բուղա: Մենք

այդ բանին հասնում ենք կուլակութունը՝ վորպես դասակարգ լիկվիդացիայի յենթարկելով, մանր տնտեսատերերին կուլեկտիվ տնտեսութունների մեջ միացնելու հիման վրա, միաժամանակ խորհրդային տնտեսութունների շինարարութունը զարգացնելով:

Սակայն միայն մենք չենք, վոր խոշոր հողագործական տնտեսութուններ ենք ստեղծում: Կապիտալիզմը նույնպես ստեղծում է խոշոր գյուղատնտեսական տնտեսութուններ: Մենք ճիշտ չեյինք վարվել, յեթե համառոտակի չամփոփեյինք, թե ինչպես է ընթանում խոշոր տնտեսութունների շինարարութունը Խորհրդային յերկրում, խորհրդային իշխանության ուրով, և ինչպես է կադավերալվում այդ խոշոր տնտեսութունը կապիտալիզմի յերկրում և այն ել կապիտալիստական ամենատաաջավոր յերկրում—Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում:

Եյականն այն է, վոր այժմ, ինչպես յերբեք, իրար հակադրվում են խոշոր հողագործական տնտեսութուններ ստեղծելու յերկու ուղիներ— կապիտալիստականը, վորի ամենացայտուն ներկայացուցիչն են Հ. Ա. Միացյալ Նահանգները, և սոցիալիստական ուղին, վորի ներկայացուցիչն է Խորհրդային Միութունը:

Բոլորիդ հայտնի յեն այն հիմնական փաստերը, վորոնք ցույց են տալիս, թե ինչպիսի ուղիով է հաղթում Հ. Ա. Միացյալ Նահանգների խոշոր տնտեսութունը: Այդ փաստերը հետևյալներն են.

1. Տասնամյակի ընթացքում գյուղատնտեսության մեջ մեծելով համարյա մեկ միլիոն տրակտոր, Հ. Ա. Միացյալ Նահանգները, հողագործության զարգացման կապիտալիստական ուղիներով ընթանալով, կարողացան

իրենց ցանքերի տարածութունն ընդարձակել միմիայն 4 միլիոն հեկտարով:

2. Ունենալով մեկ միլիոն տրակտոր, գյուղացիական տնտեսութունների ճնշող մեծամասնութունը, առնվազն նրանց $\frac{1}{5}$ մասը (բոլոր այն տնտեսութունները, վորոնք 75 հեկտարից պակաս հող ունեն) չի կարողանում ուղավել տրակտորի առավելութուններից:

3. Ֆերմերական տնտեսութունների հարկերը պաշտոնական տվյալների համաձայն կլանում են ամբողջ յեկամտի $\frac{1}{3}$ -ից մինչեւ $\frac{2}{3}$ -ը:

4. Վերջին տասնամյակի ընթացքում ամեն մեկ հազար ֆերմերական տնտեսութունից ամենաքիչը 200-ը գանազան պատճառներով վաճառվել են. նրանցից 123 տնտեսութուն վաճառվել են անտեղանալու հետեւյալներով:

5. Արդյունաբերական ապրանքների և գյուղատնտեսական ապրանքների գների տարբերութունը մեծանում է: Յեթե կուտակցության համագումարում յես զեկուցում եյի, վոր Հ. Ա. Մ. Նահանգներում արդյունաբերական գները նախապատերազմյան գների համեմատությամբ բարձրացել են 60 տոկոսով, իսկ գյուղատնտեսական գները՝ 30 տոկոսով, ապա այժմ դրան պետք է ավելացնել այն, վոր 1930 թվի դեկտեմբրան պետք է ավելացնել այն, վոր 1930 թվի դեկտեմբերին հացահատիկի և բամբակի գները նախապատերազմյանի համեմատությամբ ընկել եյին $\frac{1}{5}$ -ով, այն բաղմյանի համեմատությամբ ընկել եյին $\frac{1}{5}$ -ով, այն ժամանակ, յերբ արդյունաբերական հատավաճառի գներն ընկած եյին համեմատաբար չնչին չափով:

Կապիտալիզմի տեւական ճգնաժամն ամանձնապես ուժգին կերպով հարվածեց հատկապես ֆերմերական տնտեսությանը: Յեթե որինակներ փնտելու լինենք

այն մասին, թե ինչ դրութեան մեջ են ապրում այժմ մանր ֆերմերները Հ. Ամերիկայում, ապա կարելի կլինի որոնակ բերել միմիայն այն ժամանակներից, յերբ կապիտալիզմն իր ճանապարհը հարթում եր գյուղացիներին իրենց դաշտերից ուղղակի և բացարձակորեն արտաքսելու միջոցով։ Այս փաստերի ամբողջ ուժն առանձին ցայտունութեամբ յերեւան յեկալ այս ձմեռվա ընթացքում նախ՝ ընդհանուր արդյունաբերական ճգնաժամի հետեւանքով և յերկրորդ՝ մասնակի յերաջտի հետեւանքով, վսրբ վնասեց Հյուս. Ամերիկայի ֆերմերական սնտեսութեաններին մի շարքի մասին։ Պաշտոնական տվյալների համաձայն յերաջտի և ընդհանուր արդյունաբերական ժգնաժամի հետեւանքով ներկայումս այնպիսի դրութիւնն է արժանաւոր, վսրբ ֆերմերների մոտ կես մասը միջոցներ չունի դարձնապես կատարելու համար, վրձանք միջոցներ չունեն իրենց պարտքերը վճարելու (իսկ այնտեղ պարտքերը այնպես չեն դանձվում, ինչպես մեզ մոտ), իսկ վրձանք էլ սովի յեն մատնված։ Հյուսիսային Ամերիկայի բոլոր ղրխալսր քաղաքներում ցուցադրվեց կարմիր թաշի կինոնկարը, վորի մեջ ցույց եյին տրված ուռած փորով յերեսաններ, ճանապարհների կողքին ընկած հազարավոր ձիւրի և ջորիների դիակներ և բոլորովին կազմալուծված, չարժելու հաղիվ ընդունակ մարդիկ։ Կարմիր թաշի այլ նկարը նպատակ ուներ շարժելու ամերիկական կապիտալիստների բարեգործական գրգռմունքները, վորովհետեւ կառավարութեանը հրաժարվել էր սովյալ ֆերմերներին ոգնելուց։

Թվում էր, թե այսպիսի մի յերկրում, ինչպիսին և Ամերիկան իր դանդաղ գյուղատնտեսական արտո-

դրանքների ահագին սղաշարներով (դուք գիտեք, վոր նրանց հողագործութեան միւնիստրը մեկ գլխավոր հոգս ունի միայն— ինչպես կրճատել ցանքերի տարածութեանը), ունենալով իր կողքին Կանադան, վորտեղ չուղեւարժների վառարանները հարմարեցվում են ցորեն վառելու, սկտք և կարողանար ֆերմերներին լիակատար և բազմակողմանի ոգնութիւն հասցնել։

Իսկ իրականում ֆերմերներին «ոգնելու» միակ միջոցն այն էր, վոր ստեղծվեց ֆերմերական բյուրո, ճիշտ է, 500 միլիոն խոշոր կապիտալով։ Ութ տարի վրձում էյին այդ բյուրոն ստեղծելու մասին։ Վերջապես նա ստեղծվեց, սակայն նրա գործունեութեանն այն յեղալ, վոր սպեկուլյատիվ գներով գնվեց հարուստ ֆերմերների 250 միլիոն փութ ցորենը։ Մարգարե չպետք է լինել դուշակելու համար, վոր այդ 250 միլիոն փութ ցորենը վերջիվերջո ամերիկական սպեկուլյանտները հանելու յեն յեվրոպական շուկաները, և ահա այն ժամանակ կսկսվի ցորենի իսկական դեմպինգը։ Այս ամերիկական լեզվով նշանակում է ոգնել ֆերմերներին, թեև յհարկեմեղ, բութութեական քաղաքագետների լեզուն չհասկացողներին համար դժվար է հասկանալ, թե ինչ շահ ունի սովի յենթակա ֆերմերն այն բանից, վոր ամերիկական ֆերմերների բյուրոն հարուստ ֆերմերներից 250 միլիոն փութ ցորեն է գնել։

Բացի այդ, ամերիկական կոնգրեսը ընդունել էր մի առաջարկութիւն, վորով չնչին ոգնութիւն պետք է հասցվեր ֆերմերներին։ Սակայն այս խոճուկ ոգնութիւնն էլ անընդունելի համարեց Հ. Ա. Մ. Նահանգներ յերեղիդենա պ. Հուվերը, առարկելով, վոր Հ. Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում «թողովուրդը պետք

ե ողջի կառավարութեանը, իսկ կառավարութեանը չպետք է ողջի ժողովրդին»։ Նա այս տեսակետը հիմնավորում էր նրանով, վոր իբր թե սովյալ ֆերմերներին պիտի ողջութեան հասցնի մասնավոր բարեօրծութեանը, այնինչ իսկական պատճառն այն էր, իհարկե, վոր Ամերիկայի կառավարական շրջանները, ամերիկական պլուտոկրատիան այն կարծիքին են, թե ճշնաթափեց դուրս դալու ամենալավ միջոցը միլիոնավոր ֆերմերների քայքայումն է, վորպեսզի այդ ֆերմերներին դիակներին վրա ստեղծվեն տասնյակ հազար խոշոր կապիտալիստական տնտեսութեաններ։ Յեւ վիաստորեն այդ խղճուկ փշրանքները չեն հասնելու թշվառացած և քայքայված ֆերմերներին, վորովհետեւ այդ ողջութեանը ցույց է տրվելու վորպես փոխառութեան՝ 1931 թվի բերքից վերադարձնելու պայմանով։ Ուրիշ խոսքով, այդ ողջութեանը ցույց է տրվելու նրանց, ովքեր վճարունակ են իսկ վճարունակ և իհարկե, վոչ նա, վորք տնտեսութեանը կրկնակի քայքայման է յենթարկվել ճշնաթամի և սովի հարվածների տակ։

Այսպիսով տնտեսութեան յերկու տիպեր, գյուղատնտեսութեան դարգացման յերկու սխառմանը հակադրված են միմյանց այնպիսի ուժով և ցայտունութեամբ, և կարելի չէ առել, այնպիսի պարզութեամբ, վորը չի յեղել յերբեք միջնակ ալժամ։

Խոշոր տնտեսութեան ստեղծելու մեր ուղին պարզ է։

Այդ ուղին ստուգել և ճշտել են իրենց փորձով և հավանութեան են տվել տասնյակ միլիոնավոր տնտեսութեաններ։

Այդ ուղին կոչեկտիվացման ավարտումն է այս հնգամյակում։

Այդ ուղին կոչեկտիվ և խորհրդային տնտեսութեանների դուզենթաց շինարարութեանն է։

Այդ ուղին մեքենատրակտորային կայանների ընդարձակումն է այն հաշվով, վոր հնգամյակի վերջում նրանք ընդգրկեն 70-80 միլիոն հեկտար։

Այդ ուղին աղքատութեան և մանր տնտեսութեան վերացման, կուլակային ստրկացումը վոչնչացնելու, մանր տնտեսութեանը առժանակիր աշխատանքից ազատագրելու ուղին է։

Այդ ուղին կուլակի՝ վորպես դասակարգի՝ վոչնչացման ուղին է։

Մեր ուղին — խորհրդային, ոոցիտիստական, կոլեկտիվ և խորհրդային տնտեսութեանների շինարարութեան ուղին հավանութեան է դուռ և ընդունել է միլիոնների կողմից։

Նրանց ուղին — ամերիկական, կապիտալիստական ուղին միլիոնավոր մանր ֆերմերների քայքայման, աղքատացման և սովի ու միլենույն ժամանակ տասնյակ հազարավորների հարստացման ուղին է։

Ամբողջ աշխարհը հնարավորութեան ունի համեմատելու միմյանց հետ այս յերկու ուղիները։

Այն փաստը, վոր կոլտնտեսականները, խորհրդային իշխանութեան այս լավադույն և ամուր հեղափոխության պատրաստվում են 1931 թվի գարնանը ցանելու ԽՍՀՄ-ի ամբողջ ցանքային տարածութեան կես մասը, ամենից լավ ապացույցն է այն բանի, վոր կոլտնտեսական շարժման դարգացման ընթացքով ԽՍՀՄ վճռում է կան շարժման դարգացման ընթացքով ԽՍՀՄ վճռում է պրոլետարական դիկտատուրայի, բանվորա-դուղա-

ցիական կառավարութեան ատաջ գլխի տնտեսական խնդիրները:

Ընկ. Լենինն այսպէս էր ասում. «Յեթի միայն հաջողվի ոգնել գյուղացուն ընկերութեան հիմունքներով կազմակերպված արտելային տնտեսութեան ստանդարտութեամբ, այն ժամանակ միայն պետական իշխանութիւնն իր ձեռքում պահող բանվոր դասակարգը իսկապէս կապացուցի գյուղացուն, վոր ինքը ճիշտ է, այն ժամանակ միայն նա իսկապէս ամուր կերպով և կատարելապէս իր կողմը կգրավի բազմամիլիոն գյուղացիական մասսաներին»:

Այն բեկման ամփոփումը, վոր գյուղում կատարվել և կոլտնտեսութունների զարգացման հետեւանքով, ամենից լավ և ձեւակերպում Լենինի այս խոսքերը:

Բանվոր դասակարգն արդեն ապացուցել է տասնյակ միլիոնավոր գյուղացիներին, վոր ինքը ճիշտ է և գրաւում իսկ մեր դործն այժմ դառնում է ամէլի անհաղթելի, քան յերբէիցէ: (Բուռն ծափահարություններ):

ՎՈՐՈՇՈՒՄ

ԽՍՀՄ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ VI ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Լսելով և քննարկելով ԽՍՀՄ-ի Հաղթողի մատի, Կոլտնտեսությունների և Տրակտորիկներունի գեղացուները կոլտնտեսական շինարարության մասին, ԽՍՀՄ-ի Խորհուրդների 6-րդ Համագումարը վորոշում է. —

I. Կոլտնտեսական արդյունքները յեւ կոլտնտեսությունների ստավթարարությունները տնտեսական ցանցարարությունների նկատմամբ

Անցած տարիների կոլտնտեսական վճարական արդյունքն այն է, վոր միլիոնավոր գյուղացիներ իրենց սեփական փորձով ստուգել են կոլտնտեսական ուղին և գնահատել են վորպէս այն միակ ուղին, վորն ազատում է նրանց կուլակային ստրկարարներից և տանում է դէպի ազատ կոլտնտեսական կյանք:

1. Կոլտնտեսութիւնների մէջ միացած գյուղացուները Ելին 400.000 տնտեսութիւններ, 1929 թ. 1 Հատ աճում է. 1928 թ. Կոլտնտեսութիւնների մէջ միացած Ելին 400-000 տնտեսութիւններ, 1929 թ. 1 միլիոն, 1930 թ. 6 միլիոն և 1931 թ. մարտի 10-ին՝ 9

մելիոն 400 հազար տնտեսություն կամ 10 ՄՀՄ-ի բոլոր միջակ և չքավոր տնտեսությունների 37 տոկոսը:

Միևնույն 1931 թ. մարտի 10-ը կոլտնտեսությունների մեջ միացած էլին՝

ա) հիմնական, հացահատիկային շրջաններում (Հյուսիսային Կովկաս, Ստորին Վոլգայի շրջան, Ուկրաինայի դաշտային մասում, Ղրիմ, Միջին Վոլգայի շրջան) 3 միլիոն տնտեսություն (բոլոր չքավոր և միջակ տնտեսությունների 74 տոկոսը):

բ) հացահատիկային մյուս շրջաններում 3 միլիոն 800 հազար տնտեսություն (բոլոր չքավոր և միջակ տնտեսությունների 40 տոկոսը):

գ) ապստոլ գոտում և աղգային շրջաններում՝ 2 միլիոն 600 հազար տնտեսություն (բոլոր չքավոր և միջակ տնտեսությունների 22 տոկոսը):

2. Կոլտնտեսությունների ցանքերի տարածությունը տարեցույցերի ավելանում և ավելի արագ, քան կոլտնտեսությունների մեջ միացած տնտեսությունների թիվը: 1928 թվականին կոլտնտեսությունները ցանել էլին (գարնանը և աշնանը) 2 միլիոն հեկտար, 1929 թվականին՝ 6,5 միլիոն հեկտար, 1930 թվականին՝ 43 միլիոն հեկտար:

Այդքան մեծ անույն բացատրվում է վոչ միայն նրանով, վոր ավելանում է կոլեկտիվացած տնտեսությունների թիվը, այլև նրանով, վոր կոլտնտեսությունների մեջ մտած յուրաքանչյուր տնտեսության զգալի խիստ-ավելի մեծ ցամաք է բնկնում, քան անհատական տնտեսությանը:

1930 թ. զարնանը ամբողջ Միության մեջ յուրաքանչյուր տնտեսության ցանքը կազմում էր 2,7 հեկ-

տար անհատականների մոտ և 5,2 հեկտար կոլտնտեսություններում (համարյա կրկնապատիկ ավելի): Հիմնական հացահատիկային շրջաններում յուրաքանչյուր տնտեսությունն ուներ անհատական սեկտորում 3,7 հեկտար, իսկ կոլտնտեսություններում՝ 7,7 հեկտար (ավելի, քան յերկու անգամ): Միացած հացահատիկային շրջաններում անհատական տնտեսություններից յուրաքանչյուրն ուներ 2,9 հեկտար, իսկ կոլեկտիվացած տնտեսություններից ամեն մեկը՝ 4,6 հեկտար (մեկ ու կես անգամից ավելի): Ապստոլ գոտում և աղգային շրջաններում յուրաքանչյուր անհատական տնտեսությունն ուներ 2,2 հեկտար, իսկ կոլտնտեսությունների մեջ մտած ամեն մի տնտեսություն՝ 2,8 հեկտար (մի քառորդով ավելի):

3. Կոլտնտեսական ցանքերն անհատականից այլ-
ֆոն ավելի յեմ այն պատճառով, վոր նախ, կոլտնտեսությունը մի խոշոր միացյալ տնտեսություն է, վորը հնարավորություն ունի կիրառելու և ամենալավ ձևով ռզուսգործելու տրակտորներ, գյուղատնտեսական մեքենաներ և այլն, միևնույն անհատական տնտեսությունը մամր տնտեսություն է և այդ հնարավորություններից գուրկ: Նույնիսկ ձին կոլտնտեսության մեջ ավելի արդյունք է տալիս, քան անհատական տնտեսության մեջ: Հայտնի յե, վոր 1930 թ., ջնայած ձիու ուղտադործման բոլոր թերություններին, այնուամենայնիվ, կոլեկտիվ տնտեսության մեջ նա մեկ և կես-յերեք անգամ ավելի շատ հող է մշակել, քան անհատական-չքավոր և միջակ տնտեսություններում:

Բացի դրանից, կոլտնտեսական ցանքի զերազանցումը բացատրվում է նրանով, վոր կոլտնտեսություն-

ները, վորպես խոշոր և ընկերութեան հիմունքներով կազմակերպված տնտեսութեաններ, հնարավորութեան ունեն արմատապես բարելավելու գյուղատնտեսական տնտեսական (միջնահատերի միջնացում, ամբողջական համաժողով ցանք, ամբողջ սերմացվի գրտում ու ախտահանում, չարքացանքի կերտում և այլն), մինչդեռ անհատական տնտեսութեանները, վորպես կանոն, գուրկ են այդ հնարավորութեանները:

Դրանով էլ պետք և բացատրել այն փաստը, վոր չնայած գործի նորութեան պատճառով բերքահաճախի կազմակերպման ասպարիզում յեղած մեծ թերութեաններին, այնուամենայնիվ կոլտնտեսութեանների հացի բերքը 1930 թվին միջին հաշվով առնվազն 10-15 տոկոսով ավելի յե յեղել, քան անհատական տնտեսութեաններում:

4. Այդ բոլորի շնորհիվ բարձրացել և կոլտնտեսականների բարեկեցութեանը և կոլեկտիվ տնտեսութեան սպորանքայնութեանը:

ա) 1930 թ. կոլտնտեսական բնակչութեան յուրաքանչյուր շնչին առնվազն մեկ և կես անգամ ավելի գյուղատնտեսական յեկամուտ և ընկնում, քան անհատական տնտեսութեանների յուրաքանչյուր շնչին: Այդպիսով, նախկին չքավոր-անհատականի, այժմ կոլտնտեսականի յեկամուտը բարձրացել և առնվազն յերկու անգամ:

բ) 1930 թ. կոլտնտեսականները պետութեանը փաճառել են 3 ու կես անգամ ավելի (460 միլիոն փութ) սպորանքային հացահատիկ, քան փաճառել են կուլթակաները 1926-27 տարիներում (126 միլիոն փութ) և 1,6

անգամ ավելի, քան միջպատերազմյան շրջանում փաճառում էին կալվածատերերը (280 միլիոն փութ):

գ) չնայած մի շարք կոլտնտեսութեաններում անբախտաբար և կազմակերպված յեղել սպորանքային հացը պետութեանը հանձնելու (փաճառելու) գործը, աշխուսմենայնիվ, 1930 թ. կոլտնտեսութեանները սահմանված ժամկետին և յիսովիս կատարեցին հացամթերումները պահելը:

5. Միլիոնավոր գյուղացիների կոլեկտիվացման ուղին վտար դնելու շնորհիվ փոխվել և մեր ամբողջ գյուղատնտեսութեան պատկերը: Այժմ սակավ արշիական տնտեսութեան սեղը գրավել և խոշոր միաշխալ կոլեկտիվ տնտեսութեանը, զինված նոր տնտեսականությամբ, վորը բարձր արտադրողականութեան և տալիս:

Փաստ և, վոր վեց միլիոն չքավոր և միջակ անհատական մանր գյուղացիական տնտեսութեանների միացման միջոցով կազմված 85 հազար խոշոր կոլեկտիվ տնտեսութեաններ 1930 թ. գարնանը ցանել են 32,8 միլիոն հեկտար, մինչդեռ մնացած 20 միլիոն անհատական գյուղացիական տնտեսութեանները ցանել են ընդամենը 52,8 միլիոն հեկտար: Այդ նշանակում է, վոր 85 հազար կոլեկտիվ տնտեսութեան ի վիճակի յեն յե յերեկնց դաշտերում ցանելու 20 միլիոն անհատական գյուղացիական տնտեսութեանների ցանքի կիսից ավելին (62 տոկոս):

Մեր յերկիրը, վորը մանր գյուղացիական տնտեսութեան յերկիր էր, տնտեսութեան, վոր փայլայել ու ազատութեան դուռն էին հացքի կալվածատերերի

ու կուլակները, դառնում է աշխարհիս ամենախռշտը, ամենատառաջավոր գյուղատնտեսական յերկիրը:

6. Այս և լենինյան կուսակցության քաղաքականության իրականացման Հիմնական արդյունքը: Այդ քաղաքականության շնորհիվ մենք դուրս յեկանք հաղահատիկային տնտեսության հզնաժամից:

Այդ քաղաքականության շնորհիվ մենք հաղթահարեցինք սովը:

Այդ քաղաքականության զործնական կիրառման շնորհիվ միլիոնավոր գյուղացիներ, վերոնք 1930 թ. կոլեկտիվ կերպով կատարեցին դարձան և աշխատեցին, վոչ քե գրքերի և տնտական դատողությունների հիման վրա, այլ սեփական փորձով համոզվեցին, վարկիշտ է լենինի հետևյալ ցուցումը՝

«ՄԱՆՐ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՄԲ ԿԱՐԻՔԻՑ ԶԵՍ ՍՉԱՏՎԻ» (Լենին):

«Յեթն առաջվա նման մենք մանր տնտեսություն վարենք, քեպետ ազատ բաղաժաններ ազատ հողի վրա, մեզ, միևնույն է, անխնայակերի կորուստ է սպառնում» (Լենին):

«Ընդհանուր արտելային կոլեկտիվ աշխատանքով կարելի յե դուրս գալ այն փափուկույց, ուր բշել է մեզ խմբերիախտական պատերազմը» (Լենին):

«Կրկնապատիկ ու յեռապատիկ կբարձրանա աշխատանքի արտադրականությունը, կրկնապատիկ ու յեռապատիկ ալելի յնայած կլինելինք մարդկային աշխատանքը հողագործության և մարդկային տնտեսության համար, յեթն այդ ցիր ու ցան, մանր տնտեսու-

թյունից անցնելինք հանրայնացված տնտեսությամբ (Լենին):

II. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՈԳՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈԼՏՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՌՈՒՑՈՂ ԳՅՈՒՂԱՅԻՆԵՐԻՆ

Խորհրդային իշխանությունն ընթանալով լենինի ուղիով, տարեցտարի ալելի մեծ ոգնություն է ցույց տալիս կոլտնտեսություններին: Խորհրդային իշխանությունը կոլտնտեսություններին ոգնում է գլխավորապես այն պատճառով, վոր միայն այդ ոգնությունն է միակ և իսկական ոգնությունը, վորը չբավորին և միջակին հնարավորություն է տալիս ազատվելու աղբառությունից, քայքայումից և ընդմիշտ փրկվելու կուլակային ստրկությունից ու շահագործումից:

1931 թ., շնորհիվ ԽՍՀՄ ինդուստրիական, սլանի հաջող կատարման և հնգամյակի առաջին յերկու տարվա առաջադրանքների գերակատարման, խորհրդային իշխանությունն ալելի ոգնություն է ցույց տալիս կոլտնտեսություններին, քան 1930 թվականին:

1. գյուղատնտեսությանը տալիս է 120 հազար տրակտոր (10-ուժանոցի վերածած):
2. կազմակերպում է 1040 նոր մեքենատրակտորային կայան (քացի յեղածներից):
3. 2 անգամ ալելի գյուղատնտեսական մեքենաներ է հայթայթում գյուղատնտեսությանը և կուլտնտեսություններին (768 միլիոն ուրբու: անցյալ տարվա 400 միլիոնի վոխարեն): մատակորապես առաջին անգամ գյուղատնտեսությանը տալիս է 7000 քեռնատար և մարդատար ալտոմոբիլ:

4. տալիս է գյուղատնտեսութեանը 24 միլիոն ցենտներ (145 միլիոն փութ) պարարտանյութ և 40 միլիոն ուրբու նյութեր՝ վնասատուների դեմ կռիւիւ համար.

5. կոլտնտեսութեաններին տալիս է 21 միլիոն ցենտներ (126 միլիոն փութ) բարելավիլած և տեսակա- մբ սերմացու.

6. հատկացնում է կոլտնտեսութեաններին և մե- քնատրակտորային կայաններին բյուջէյով և յերկարա- տեմ վարկի կարգով մի միլիարդ 50 միլիոն ուրբլի և բացի դրանից, 350 միլիոն ուրբլի, վերջինս ավանա այն հողագործներին, վերջինք կոնտրակտացիայի յեն յեն- թարկում իրենց դաշտագործութեան արտադրանքը:

III. ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՄ ՄԻԱՆՁՆՅԱ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հաղթական կոլտնտեսական շարժումը վճռակա- նորեն փոխում է դասակարգային ուժերի հարաբերու- թյունը եւս շարժում:

1. Համառոտաժ կոլեկտիվացման ծախսման հի- ման վրա խորհ. իշխանութեանն անցավ կուլակու- բյան՝ վերջինս դասակարգի՝ վերացման քաղաքակա- նութեանը և հաջող կերպով իրականացնում է այդ քա- ղաքականութեանը վերջին տարվա ընթացքում:

ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ՄՏԱԾ ՄԻՋԱԿԸ, ՆՍԽ- ԿՈՒ ԲԱՏՐԱԿԻ Ե ԶԲԱՎՈՐԻ — ԱՅՅԺՄ ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱ- ՆԻ ՀԵՏ ՄԻԱՍԻՆ ԴԱՌՆՈՒՄ Ե ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱ- ՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆ Ե ԱՄՈՒՐ ՀԵՆԱՐԱՆԸ ԳՅՈՒ- ՂՈՒՄ:

ԴԲԱՆՈՎ, ԵՒ ՀՍԿԱՅԱԿԱՆ — ՉԱՓՈՎ ԱՄԲԱՆՈՒՄ Ե ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՄԵՐՁԵՑՈՒՄԸ ԳՅՈՒՂԱՅԻՆՈՒ- ԹՅԱՆ ՀԵՏ, ԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒՄ Ե ԲԱՆՎՈՐԱԳՅՈՒ- ՂԱՅԻԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՎԱՆԴԱՆԸ, ՎՈՐԻ ՀԱՄԱՐ ԱՅՍՈՒՀԵՏԵՎ ԳՅՈՒՂՈՒՄ ՀԻՄՆԱԿԱՆ Ե ԴԱՆՎՈՐ ՀԵՆԱՐԱՆ Ե ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱ- ՅԻՆՈՒԹՅՈՒՆԸ:

Ամբողջովին արդարանում են լենինի հետեւյալ խոսքերը.

«Միմիայն այն դեպքում, յերբ հաջողվի գործով ցույց տալ գյուղացիներին հողի հանրային, կոլեկտիվ, ընկերային, արտելային մշակման առավելութեանը, յերբ հաջողվի գյուղացուն ոգեւել հանրային, ար- տելային տնտեսութեան միջոցով, այն ժամանակ միայն պետական իշխանութեան գլուխ կանգնած բանվոր դա- սակարգն իսկապես կապացուցի գյուղացուն, վոր իմքն արդարացի յե, իսկապես, ինչպես հարկն է, և ամուր կերպով իր կողմը կգրավի բազմամիլիոն գյուղացիա- կան մասային» (Լենին):

2. ԱՅՅԺՄ, ՅԵՐԲ ԶԲԱՎՈՐՆԵՐԻ Ե ՄԻՋԱԿՆԵՐԻ ԲԱԶՄԱՄԻՂԻՈՆ ՄԱՍՍԱՆԵՐԸ ՀԱՄՈՉՎԵԼՈՎ, ՎՈՐ ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԵՄ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆ- ՆԵՐ ՈՒՆԵՆ, ՎՈՏԲ ԵՆ ԴԲԵԼ ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՈՒ- ՂԻՆ, ԻՍԿ ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԹԵՆԱՄԻՆ՝ ԿՈՒՎԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎԵՐԱՅՎՈՒՄ Ե, ՎՈՐՊԵՍ ԴԱՍԱԿԱՐԳ, ԴԵՌ ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԶԸ- ՄՏԱԾ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԱՄԵՆ ՄԻ ԶԲԱՎՈՐԻ ՈՒ ՄԻՋԱ- ԿԻ ԱՌԱՋ ՅԱՌԱՅԵԼ Ե ՀԵՏԵՎՅԱԼ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՐ- ՅԸ — ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԸ, ԹԵ՞ ՆՐԱ ԴԵՄ:

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԱՅՆ ԶԲԱՎՈՐՆ ՈՒ ՄԻՋԱԿԸ, ՎՈՐՆ

որևորտ է ԿՈՒԼԱԿԻՆ ԿՈՒԼԵԼՈՒ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ և ՎԻՃԵՆԵԼՈՒ ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՉԻ ԿԱՐՈՂ ԿՈԶՎԵԼ ԲԱՆՎՈՐ
ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԴԱՇՆԱԿԻՅԸ, ԱՌԱՎԵԼ ՅԵՎՍ ՆՐԱ ՀԵ-
ՆԱՐԱՆԸ,— ԻՐԱԿԱՆՈՒՄ ՆԱ ԿՈՒԼԱԿԻ ԴԱՇՆԱԿԻ-
ՅԸՆ Ե:

ՄԻՄԻՍՅՆ ԱՅՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԶԲԱՎՈՐԸ ՈՒ ՄԻ-
ՋԱԿՆ Ե ՄՆՈՒՄ ՎՈՐՊԵՍ ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԴԱՇ-
ՆԱԿԻՅ, ՎՈՐԸ ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՀԵՏ ՄԻՍՄԻՆ
ՈՐԵՆՈՒՄ Ե ԿԱՌՈՒՅԵԼՈՒ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ,
ՎՈՐԸ ՈՃԱՆԴԱԿՈՒՄ Ե ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՇԱՐՖՄԱՆԸ,
ՎՈՐԸ ՈՐԵՆՈՒՄ Ե ՎՃՌԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐ ՄԴԵԼՈՒ ԿՈՒ-
ԼԱԿԻ ԴԵՄ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆ և ԱՄՈՒՐ
ՀԵՆԱՐԱՆ ԴԱՌՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԶԲԱ-
ՎՈՐԻ ՈՒ ՄԻՋԱԿԻ ԱՌԱՋ ՄԻՍՅՆ ՄԻ ՀԱՆԱԳԱՐՀ
ԿԱ—ՈՐԵՆԵԼ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ և ԱՊԱ ՄԸՏ-
ՆԵԼ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ:

ԽՈՐՀՈՐԴԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՀԱՄԱԶՎԱԾ
Ե, ՎՈՐ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ
ՓՈՐՁԸ ԱՄԵՆԱԿԱՐՀ ԺԱՄԱՆԱԿԱՄԻՋՈՑՈՒՄ ԿՀԱ-
ՄԱԶԻ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԶԲԱՎՈՐ և ՄԻՋԱԿԻ ԳՅՈՒՂԱՅԻ-
ՆԵՐԻՆ, ՎՈՐ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ՄՏՆԵԼԸ ՁԵՌՁԵ-
ՑՈՒ ՅԵ, և ՆՐԱՆԻ ԿՄՏՆԵՆ ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԴՐՈՇԻ-
ՏԱԿ:

ԽՍՀՄ խորհուրդների 6-րդ համագումարը պար-
տավորեցնում է կոլտնտեսության ասպարիզում աշխա-
տողներին և խորհրդային իշխանության բոլոր կազմա-
կերպություններին համբերություն և համադրեց քա-
ղաքական աշխատանք կատարել անհատական տնտե-

տությունների մեջ՝ համագելու համար գյուղացիական
մասնամերին բռնելու կոլեկտիվացման ուղին:

Վերջին չարախնդրում կոլեկտիվացման ընթացքը
(համվարին և փետրվարին ու մարտի առաջին տասնու-
րյակում կոլտնտեսություններն են մտել 2,8 միլիոն
գյուղացիական տնտեսություն) ցույց է տալիս, ՎՈՐ
ՄԻՂՈՒՄԱՎՈՐ ՆՈՐ ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐ ՎՈՐՈՇԵԼ ԵՆ ԱՅՆ ՀԱՐՑԸ, ԹԵ ՈՒՄ ՀԵՏ
ՊԵՏԲ Ե ԴԵՆՆ՝ ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ և ԱՄՐՈՂԸ
ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԴԵՊԻ ԿՈԼ-
ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, ԹԵ՛ ԿՈՒԼԱԿԻ ՀԵՏ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ:

IV. ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱՐԵ- ՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1930 թ. կոլտնտեսություն մասն միլիոնավոր գյու-
ղացիական տնտեսություններն արդեն 30 թ. դարձան
հենց առաջին կոլտնտեսական ցածր ժամանակ անհա-
տակա տնտեսության համեմատությամբ մեծ չափով
աճեցրին իրենց աշխատանքի արտադրողականությու-
նը և մեքենաների ու գործիքների ոգտագործումը: Սա-
կայն աշխատանքի արտադրողականության բարձրաց-
ման և նրա հեշտացման այն հնարավորությունները,
վոր տալիս է խոշոր կոլեկտիվ տնտեսությունը, լիովին
չեն ոգտագործվել չնորհիվ կոլտնտեսությունների աշ-
խատանքի մի շարք լուրջ թերությունների:

Կոլտնտեսությունների 1930 թ. աշխատանքի ա-
մենադիմադր և ամենալիարատակար թերություններն է-
յին, առաջին, կոլտնտեսության յեկամուտների բաշ-

խումբը մոչ թե ըստ կոլտնտեսականի աշխատանքի քա-
նակի ու վորակի, այլ ըստ չնչի, և յերկրորդ, աշխա-
տանքի վատ կազմակերպումը, մանավանդ բերհավա-
մաբի ժամանակ.

1. Յեկամուտը մոչ թե ըստ կոլտնտեսականի աշ-
խատանքի քանակի ու վորակի, այլ ըստ չնչի յե բա-
ժանվել մի շարք վայրերում, մանավանդ Միջին Վոլ-
գայի, Հյուսիսային Կովկասի և Սիբիրի կոլտնտեսու-
թյուններում, և բոլոր դեպքերում դրա չնորհիվ թուլա-
ցել և կոլտնտեսականների նյութական շահադրդովա-
ծությունը կոլտնտեսության արտադրության նկատ-
մամբ, չափազանց իջել և աշխատանքի արտադրողա-
կանությունը, կոլտնտեսականներն ավելի քիչ են դուրս
յեկել աշխատանքի և դրանով իսկ նվազել և կոլտնտե-
սության յեկամուտը: Այդպիսի կոլտնտեսություննե-
րում կոլտնտեսականներից միմանք— լավագույնները
և ամենաազդեցիկները, ընդհանուր գործին ամենից ա-
վելի նվիրվածներն աշխատել են ազնվորեն, իսկ մյուս-
ները խուսափել են աշխատանքից և կոլտնտեսությունն
ողտադործել են վորպես մի միջոց՝ ուրիշի աշխատան-
քով ապրելու, քիչ աշխատելով, ընդհանուր աշխատան-
քից վորքան կարելի յե ավելի շատ մաս կորցելու հա-
մար: Կուլակներն ու կոլտնտեսությունների մյուս թըշ-
նամիներն են, վորոնք կոլտնտեսությունները քայքա-
յելու նպատակով շատ հաճախ քարոզում են բաշխել
յեկամուտները (թե դրամական և թե մթերային) մոչ
թե կոլտնտեսականի աշխատանքի քանակի ու վորակի
համեմախ, այլ ըստ չնչի: Անհրաժեշտ և ամենախիտ
հակահարվածը տալ, նույնիսկ կոլտնտեսությունից մը-

տաբելով, ուրիշի աշխատանքով ապրել սիրող աղջիկի
անձանց:

Բոլոր կոլտնտեսականների և կոլտնտեսություննե-
րի համար պետք է կանոն դառնա կոլտնտեսության
յեկամուտների բաշխման հետևյալ սկզբունքը՝ ՈՎ Ա-
ՎԵԼԻ ՇԱՏ ՅԵՎ ԱՎԵԼԻ ԼԱՎ Ե ԱՇԽԱՏՈՒՄ, ՆԱ ԱՎԵ-
ԼԻ ՇԱՏ Ե ՍՏԱՆՈՒՄ, ՈՎ ԶԻ ԱՇԽԱՏՈՒՄ, ՆՈ ՎՈ-
ԶԻՆԶ ԶԻ ՍՏԱՆՈՒՄ: Դրա համեմատ ևլ մասաշխարհ
պետք է տարածվի աշխատանք-որով գնահատված
գործավարձային սխառնը գյուղատնտեսական բոլոր
հիմնական աշխատանքներում՝ հերկ, ցանք, քաղհան,
բերքահավաք և կալում: Միմիայն այդ հիման վրա
կարելի յե ամբացնել աշխատանքային կարգապահու-
թյունը և լավ կազմակերպել կոլտնտեսությունների աշ-
խատանքը: Այդպիսով, կոլտնտեսությունների աշխա-
տանքի ճիշտ կազմակերպումը պահում է այն խնդիրը,
վորի հաջող լուծումից և կախված կոլտնտեսության
յեկամուտն ու հետագա ամբողջումը: Աշխատանքը ճիշտ
կազմակերպելու ասպարեզում կոլտնտեսականներին
ցույց տրվող ողնությունը, գործավարձային սխառնի
տարածումը և յեկամուտներն ըստ աշխատանքի բուշ-
խելու սխառնի սահմանումը հողային և կոլտնտեսական
որգանիների կարեվորագույն խնդիրն է:

2. Կոլտնտեսությունների աշխատանքի մյուս չա-
փազանց կարեվոր թերությունը բերքահավաքի վատ
կազմակերպումն է (մանավանդ բամբակինը և վուլբնը,
իսկ մի շարք շրջաններում նաև հացահատիկներինը),
այդ պատճառով մի շարք վայրերում փչացավ կոլտն-
տեսությունների բերքի վորոշ մասը և պակասեց պե-
տությանը հանձնվելիք (վաճառվելիք) բամբակի, վու-

խորհուրդների 5-րդ համագումարի կողմից, գերակա-
տարվում է 8 անգամ, խորհուրդների համագումարը
մեքենատրակտորային կայանների զարգացման ասպա-
րեզում վերսկսեց նոր խնդիր է առաջադրում հնդկականի
մերջին (1933 թ.), մեքենատրակտորային կայանները՝
տրակտորային ու լծկանային միացնելով, պետք է
մշակեն 70-80 միլիոն հեկտար կոլտնտեսական հող:

Դրա հետ միասին համագումարը նախազուգահեռում
է իՍՆՄ-ի գյուղատնտեսություն ասպարեզում աշխա-
տողներին՝ չթերադնահատել լծկան ձիերի նշանակու-
թյունը իՍՆՄ-ի կարիքները բավարարելու համար ան-
հրաժեշտ հացահատիկը, հումքը և կերը կարելի չէ ար-
տադրել միմիայն այն դեպքում, յերբ արակտորի հետ
միասին լիովին պահպանվի ձին թե դաշտերը մշակելու
և թե բեռներ փոխադրելու համար և ավելի լավ ոգտա-
գործվի, քան անհատական տնտեսություններում: Հա-
մագումարը ձիու ուժի վասնումը համարում է կուլտ-
կային ազդեցություն արտահայտություն և առաջա-
կում է խորհրդային իշխանության բոլոր որդաններին
ամենամոտեման կերպով պայքարել այդ յերեկույթի
դեմ:

3. Զարգացման տվյալ աստիճանում կոլտնտեսու-
կան հիմնական ձեվը գյուղատնտեսական արտելն է: Ար-
տելում, վորը պետք է ունենա իր արտադրական ուղանք
և վորտեղ պետք է կիրառվի արտադրական խիստ հաշ-
վառում, գյուղացին աստիճանաբար վարժվում է պլա-
նային հանրային տնտեսության պայմաններին: Տա-
նյակ միլիոնավոր գյուղացիների համար արտելը կու-
լտիվ, բնկերություն հիմունքներով տնտեսություն
վարելու և հանրային աշխատանքի արդյունքների հաշ-

վառման հիմնական դպրոց է, հանրային նոր կարգապա-
հույթյան դպրոց, գյուղի սոցիալիստական շինարարու-
թյան և մրցության դպրոց:

Մասնաշարար կոմունայի կարելի չէ անցնել մի-
միայն այն ժամանակ, յերբ գյուղացին անցած լինի
կոլտնտեսությունների արտելային ձեվը, վորպես հան-
րային տնտեսության դպրոց, այն ժամանակ, յերբ
բարձրացվի կոլեկտիվ տնտեսության տնխիկական
բազան և գգալիորեն անեն կոլտնտեսական կադրերը,
պատշաճ բարձրության հասնի կոլտնտեսականների
կուլտուրական մակարդակը, այն պարտադիր պայմա-
նով, վոր իրենք, կոլտնտեսական գյուղացիները ցան-
կանան և անհրաժեշտ համարեն իրենց իսկ ձեռք բերած
փորձով կատարել այդ անցումը:

4. Հալմանություն տալով կոլտնտեսականների նա-
խաձեռնություն, վորոնք այժմ արդեն ստեղծել են կու-
տնտեսությունների համար 1,7 միլիոն գլխից բաղկա-
ցած կաթնատու հոտ (վորից 1700 ապրանքային կաթ-
նատնտեսություն՝ 450 հազար կովով և 4600 ապրան-
քային խոզաբուծական տնտեսություն 2000 մեքու-
նով), իՍՆՄ խորհուրդների 6-րդ համագումարն առա-
ջարկում է կառավարությանն ավելի լայն ֆինանսա-
կան ու կազմակերպչական ոգնություն ցույց տալ այդ
կոլտնտեսություններին: Համագումարը կոլտնտեսու-
կան անասնաբուծության ստեղծումը, խորհումանես-
կան անասնաբուծության հետ միասին, համարում է
անասնաբուծական պրարիմն ամենակարգ ժամանակա-
միջոցում (1-2 տարում) յուծելու հիմնական ուղին և
հալմանություն և տալիս կառավարության վորոշմանը,
վորի համաձայն ստեղծվելու չէ կոլտնտեսական կաթ-

նախնականության կենտրոն, հատկացնելով նրան 1931 թվին 115 միլիոն ուսուցիչ յերկարատեղի վարկ, և կոլտնտեսական անասնաբուծության կենտրոն, հատկացնելով 1931 թ. 43 միլիոն ուսուցիչ յերկարատեղի վարկ:

5. Կոլեկտիվ անտեսության և պետական ու կոտպերատիվ տնտեսական կադմակերպությունների տնտեսական փոխհարաբերությունների հիմնական ձևերից մեկը կոնտրակտացիան է: Կոնտրակտացիան յերկկող պարտավորություն է, աշխենք՝ զբաղելով փոշ միայն պետությունը պարտավորություն է ստանձնում ուղևություն ցույց տալու կոլտնտեսություններին, ալլև կոլտնտեսությունները պարտավորություն են ստանձնում հանձնելու պետությունն իրենց ապրանքային արտադրանքը: Համագումարը գտնում է, վոր կոնտրակտացիան կոլտնտեսական պրտադրական պլանի կատարման անխցելի մասն է, և առաջարկում է բոլոր կոլտնտեսականներին ու Կոլտնտեսություններին ժամանակին և բարեխղնուրեն կատարել կոնտրակտացիոն պայմանագրերը:

6. Հատուկ ուշադրություն պետք է նվիրել կոլտնտեսական կադրերի ստեղծմանը և պատրաստմանը: Համագումարն ալս ասպարիկում մեք զլխալոր խնդիրն է համարում ստեղծել կոլտնտեսություններն արմազրական ճյուղերը զեկալարող, տնտեսության համապատասխան ճյուղերում մասնագիտացած փորձառու կադրեր (բրկզագներ, զաշտագործներ, ալազ անասնաբույժներ, ալազ արակտորխաններ և հալառուներ): Ալլև կադրերն ստեղծելու համար պետք է հնարալոր չախով լայն կիրառել հին կոլտնտեսություններից ամենալորձված կոլտնտեսականներին մասսայաբար նոր

կոլտնտեսություններն ուղևություն ուղարկելու իրեն արգարացրած մեթոդը և նոր կոլտնտեսությունների կադրերի ուսուցումը լալազույն հին կոլտնտեսություններում:

7. Ավելի լալ կադմակերպելով կոլտնտեսություններն աշխատանքը և մեքնալացնելով հողի մշակումը, միևնույն ժամանակ պետք է զարկ տալ տարագնացությունը՝ ալլ ճյուղերում աշխատելու համար (արգյալարերություն, արանազորտ, շինարարություն):

Նկատել տոներով, վոր արազ տեմպով ծալալով պմեք արգյալարերություն մեջ բանուծի հակալական ուղևառ և զգացվում, ևՍՀՄ խորհուրդների 6-րդ հապակառ և զգացվում, ևՍՀՄ խորհուրդների 6-րդ համագումարը պարտավորեցնում է բոլոր կոլտնտեսություններին փոշ միայն արգելք չհանդիսանալ, վոր կոլտնտեսականներն արտալալր աշխատանքի զնան արգյալարերություն մեջ, ալլև նալատել ալլ տարագնացությունը:

VI. ԱՌԱՆՑ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՀՁՈՐ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԶԻ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԱԳԱ ՎԵՐԵԼՔԸ

Գյուղատնտեսության վերելքը հնարալոր յեղալ միմիայն ևՍՀՄ ինդուստրացման տաղարկում ձևոք բերված հաջողությունների հիման վրա: Զարգացնելով և ուժեղացնելով արգյալարերությունը, ևՍՀՄ հնգամյակի առաջին յերկու տարում զերակառարեց հնգամյակի պլանի ալլ տարիների առաջադրանքները և զբաղելով իսկ տեխնիկական հողը բազա ստեղծեց կոլտնտեսությունների համար: Ալլապես, առանց ալլ-

դյուևարերուքյան հզոր զարգացման—չփախնու միջակ գյուղացիների անտեսութուններին քայքայում կապառնար, նրանք կենթադրելին ու կոմսային սակավարտագրագական մանր տնտեսության մակարդակի վրա, և կուծեղանար կուլակային ստրկացումը:

Համադուսարն ընդգծում է, Վոր գյուղատնտեսության, հատկապես կուլտնտեսութուններին ու խնդիր-տնտեսութունների հետագա վերելքի համար վնաս-կան նշանակություն ունի ծանր արդյունաբերության և առանձնապես մետաղաձուլության, մեքենաշին-ության, տրակտորաշինության, ավտոշինության, գյուղատնտեսական մեքենաշինության ու էլեկտրիկ զարգացումը, և առաջարկում է կառավարութանը հետագայում անշեղ կիրառել ԽՍՀՄ ինդուստրացման քաղա-հականությունը, աշխատելով իրականացնել 5-ամյակը 4 տարում:

Համաձայնության տակով կառավարության վորո-շումներին, վորոնք հիման վրա այս տարի արտադրվելու յե՝ 157 միլիոն ու մեքենա, և կազմակերպվելու յե վուշի մեքենայական վերամշակում մասնաշաղկապ մաս-շտաբով, ԽՍՀՄ խորհուրդների Համադուսարն առանձ-նապես բնորոշում է, Վոր դյուղատնտեսական մեքենա-շինությունը ծախսելիս անհրաժեշտ է մեքենայացնել վուշ միջին հոսքաբույսերի, այլև տեխնիկական ու կե-րպրույսերի մշակումն ու բերքահավաքը և մանավանդ մեքենայացնել այն աշխատանքները, վորոնք մինչև այժմ հակադաս չափով մարդկային ուժ են պահան-ջում (միջնաբային մշակում արմատապտուղների, հա-նումը, վուշ գզելը և այլն), ինչպես և արտադրել նոր հողեր պատրաստելու մեքենաներ (վորոգման, մեկու-

յաղիայի, արմատահանության, հանապարհային շի-նարարության մեքենաներ և այլն):

***

ԽՍՀՄ 6-րդ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ԴԻՄՈՒՄ Ե ԴԵՈ
ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՉՄՏԱԾ ԲՈՒՈՐ ԱՆՀԱՏԱ-
ԿԱՆ ՉՔԱՎՈՐ ՅԵՎ ՄԻՋԱԿ ԳՅՈՒՂԱՅԻՆՆԵՐԻՆ ՅԵՎ
ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ:—

ՉԳԳԵԼՈՎ ՉԵՐ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ՄՏՆԵԼԸ,
ԴՈՒՔ ՈՐԵՑՈՐ ԴԱՆԴԱՂԵՑՆՈՒՄ ԵՔ ՉԵՐ ԲԱՐԵԿԵ-
ՑՈՒԹՅԱՆ ԱՅՈՒՄԸ, ՋՐԿՎՈՒՄ ԵՔ ՉԵՐ ԽՈՇՈՐ ԱՐՏԵ-
ԼԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ
ԱՆՀԱՊԱՂ ՈԳՏՎԵԼՈՒ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ:

ԽՍՀՄ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ 6-րդ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ
ԴԻՄՈՒՄ Ե ԿՈՒՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՄԲՈՂՁ ԳՅՈՒՂԱՅԻՆՈՒ-
ԹՅԱՆԸ:

ՉԵՐ ԽՆԴԻՐՆ Ե՝ ԱՅՍ ՏԱՐԻ ԳՄՐԱՆԸ ՅԱՆԵԼ
ԱՌՆՎԱՋՆ 50 ՄԻԼԻՈՆ ՀԵԿՏԱՐ ՀՈՂ ՅԵՎ ԴՐԱՆՈՎ
ԻՍԿ ԱՎԵԼԱՅՆԵԼ ՉԵՐ ՅԱՆՔԻ ՏԱՐԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ 10
ՄԻԼԻՈՆ ՀԵԿՏԱՐՈՎ ՅԵՎ ԿՈՒՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՅԱՆՔԻ
ՏԱՐԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՍՑՆԵԼ ՄԵՐ ՅԵՐԿԻՐ ԳՄՐԱՆ-
ՆԱՑԱՆԻ ԱՌՆՎԱՋԸ ԿԵՍԻՆ:

ՉԵՐ 1930 Թ. ԳՄՐԱՆ ՅԱՆՔԻ ՓՈՐՁԸ ՑՈՒՅՑ Ե
ՏԱԼԻՄ, ՎՈՐ ԴՈՒՔ ԱՅԴ ԽՆԴԻՐԸ ԿԻՐԱԳՈՐԾԵՔ ԱՄ-
ԲՈՂՋՈՎԻՆ, ՅԵԹԵ ԿԱՐՈՂԱՆԱՔ ԱՐՏԵԼԻ ԿԱՆՈՆ-
ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ԼԱՎԱԳՈՒԹՆ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ-

4084

ՆԵՐԻ ՓՈՐՁԻ ՀԱՄԵՄԱՏ ՃԻՇՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ԿՈՒՆ-
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՅԵՎ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒ-
ԹՅԱՆ ՅԵՎԱՄՈՒՏՆԵՐԸ ԲԱՇԽԵԼ ԿՈՒՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵ-
ՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՔԱՆԱԿԻ ՈՒ ՎՈՐԱԿԻ ՀԱՄԱԶԱՅՆ:

ԽՍՀՄ Խորհուրդների 6-րդ

համագումարի նախագահ՝ Մ. ԿԱԼԻՆԻՆ

ԽՍՀՄ Խորհուրդների 6-րդ

համագումարի ֆարաուդար՝ Ա. ՅԵՆՈՒԿԻՉԵ

Մոսկվա, 1931 թ.

ժամադրի 17

1u.

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0045573

Chap. 11. p. 1